

2023

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2023 roku

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2023 roku

Warszawa 2024

Opracowano w Biurze Prewencji oraz Biurze Komunikacji i Współpracy Międzynarodowej
na podstawie sprawozdań statystycznych i rocznych informacji Oddziałów Regionalnych KRUS.

© Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego 2024

www.gov.pl/krus

Spis treści

Wstęp	5
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników	7
A. Wypadki przy pracy rolniczej	7
1. Wypadki zgłoszone	7
2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej	7
2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania	8
2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne	8
2.2.1. Wskaźnik wypadkowości	9
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń	11
2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej	11
2.2.4. Wypadki śmiertelne	14
B. Choroby zawodowe rolników	17
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	21
1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS	21
2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków rolników przy pracy w gospodarstwie rolnym	25
2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki	26
2.2. Miejsce zdarzenia	27
2.3. Rodzaj wykonywanej pracy	29
2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej	30
2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia	31
2.6. Przyczyny wypadków	32
2.7. Grupy wypadkowe	34
3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	46
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	54
4.1. Konkursy wiedzy	54
4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych	77
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS	80
4.4. Pokazy i wystawy	83
4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu	86
5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego	87
6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej	88
7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS	90
Podsumowanie	91
Wnioski	96
Załączniki	97

Wstęp

Prezentowane opracowanie *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2023 roku* stanowi kompleksowy opis realizowanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zadań ustawowych określonych w art. 63 ust. 1 Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2024, poz. 90). Zgodnie z zapisami tego przepisu działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym polega na:

- 1) analizowaniu przyczyn tych wypadków i chorób;
- 2) prowadzeniu dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz postępowania w razie wypadku przy pracy rolniczej;
- 3) upowszechnianiu wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi, a także znajomości zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz zasad postępowania w razie wypadku;
- 4) podejmowaniu starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Dokument składa się z dwóch części. Pierwsza pt. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników* prezentuje dane statystyczne na temat wypadków i chorób zawodowych osób ubezpieczonych w KRUS. Druga część pt. *Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego* opisuje działania podejmowane przez Kasę w celu zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych rolników, ich formy, kierunki oraz statystyki. Dokument zawiera dane za lata 2014–2023 oraz szczegółową analizę przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolniczej i rolniczych chorób zawodowych.

Analiza danych nt. wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników oraz ocena skuteczności dotychczasowych form aktywności prewencyjnej pozwala na zidentyfikowanie obszarów wymagających dalszych działań edukacyjnych w celu podnoszenia poziomu bezpieczeństwa pracy w rolnictwie indywidualnym.

W 2023 roku zainaugurowano w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi projekt *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś* integrujący pod wspólnym hasłem i logotypem wszystkie dotychczasowe formy oddziaływania prewencyjnego takie jak: kampanie, szkolenia, konkursy, stoiska informacyjno-prewencyjne, publikacje, działania na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników, a także wspieranie rozwoju ratownictwa przedlekarskiego na obszarach wiejskich w jedną, identyfikowalną i rozpoznawalną markę. Założeniem projektu było wzmocnienie przekazu prewencyjnego. Uruchomiono również nową kampanię prewencyjną pod hasłem *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*, której celem było podnoszenie świadomości ubezpieczonych w temacie bezpiecznego użytkowania szeroko stosowanej chemii w rolnictwie

(nawozów, środków ochrony roślin, paliw itp.) poczynawszy od ich bezpiecznego zakupu poprzez stosowanie i składowanie, a także propagowanie zasad ochrony środowiska naturalnego. Oprócz wymienionej wyżej kampanii kontynuowano również kampanie ukierunkowane na minimalizację ryzyka wystąpienia zdarzeń wypadkowych w grupach: *upadek osób; uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta; pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* oraz profilaktykę chorób zawodowych. Prowadzono je pod hasłami: *Rola Rolnika, by upadku unikał; Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz; Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz; Kości i stawy też rolnika sprawy; Rolniku nie daj się kleszczom.*

O skuteczności prowadzonej przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego strategii prewencji, tj. oddziaływania na zmianę świadomości i postaw rolników w zakresie zapobiegania wypadkom przy pracy i rolniczym chorobom zawodowym oraz skutecznego eliminowania zagrożeń i nieprawidłowości w środowisku pracy bez angażowania dużych środków finansowych, świadczą statystyki wypadkowe. Na początku funkcjonowania Kasy (1993 rok) liczba zgłoszonych wypadków wynosiła prawie 66 tys. – w 2023 roku wyniosła 10,7 tys., tj. odnotowano ponad 80% spadek, a wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania na 1 000 ubezpieczonych) obniżył się z wartości 24,6 w 1993 roku do 8,0 w 2023 roku, tj. o 16,6.

Publikacja dostępna jest na stronie internetowej Kasy www.gov.pl/krus, w zakładce Prewencja.

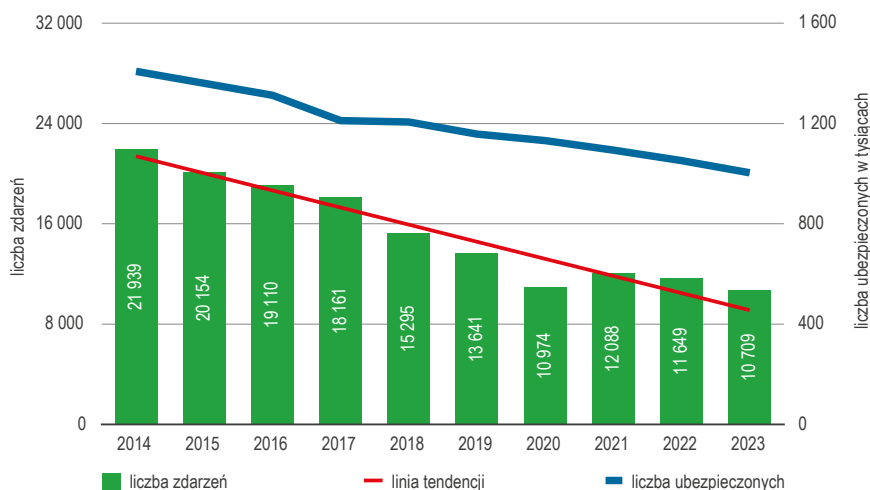
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników

A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Wypadki zgłoszone

W 2023 roku do KRUS zgłoszono 10 709 zdarzeń wypadkowych, o 940 (8,1%) mniej niż w 2022 roku, przy spadku liczby ubezpieczonych o 49 640 (4,6%), z 1 082 030 do 1 032 390 osób. Od 2014 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się o ponad połowę, tj. o 11 230 (51,2%), a osób ubezpieczonych o 400 335 (27,9%).

Wykres 1. Zdarzenia zgłoszone jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2014–2023 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat zgłoszonych wypadków w latach 2014–2023 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 1.

2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej

Do jednostek terenowych KRUS wpłynęło 10 696 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 11 521 wypadków (łącznie z wnioskami niezadowolonymi w 2022 roku i sprawami z odwołań sądowych).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na zdrowotne skutki wypadku) uznano 10 111 zdarzeń, o 556 (5,2%) mniej niż w poprzednim roku.

Wśród zakończonych spraw było:

- 8 422 decyzje przyznające jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej (73,1% spraw) – w tym 100 na podstawie odwołań;
- 2 868 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (24,9% spraw);
- 231 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (2,0% spraw).

2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania

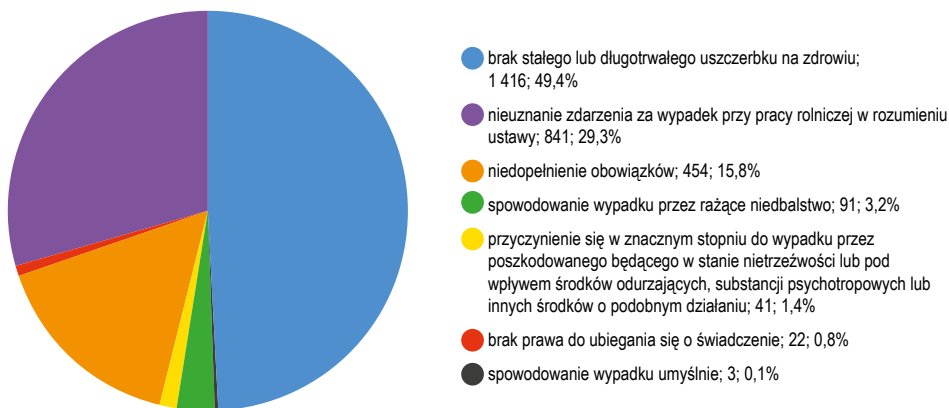
W 2023 roku wydano decyzje odmowne w sprawie 2 868 wypadków, o 183 (6,0%) mniej niż w 2022 roku. Dane o liczbie wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Decyzje odmowne w latach 2014–2023

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania	7 352	6 625	5 900	5 787	4 695	4 059	3 328	3 267	3 051	2 868

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 2. Decyzje odmowne w 2023 roku

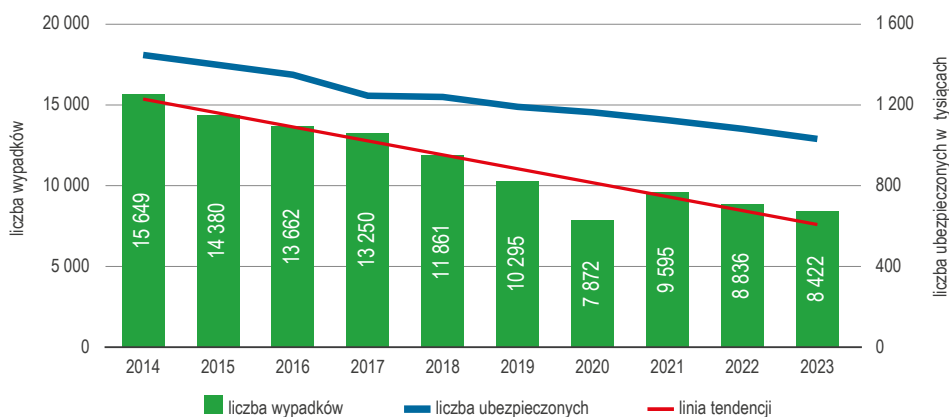

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się z 8 836 w 2022 roku do 8 422 w 2023 roku, tj. odnotowano ich o 414 (4,7%) mniej niż w roku poprzednim. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2014 roku) liczba wydanych decyzji przyznających spadła o 7 227 (46,2%).

Wykres 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2014–2023 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 2.

Tabela 2. Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2023 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		16–17	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	2 512	0	2	78	379	774	1 219	32	28
	b	29,8%	0,0%	0,0%	0,9%	4,5%	9,2%	14,5%	0,4%	0,3%
Mężczyźni	a	5 910	0	18	491	1 052	1 565	1 862	878	44
	b	70,2%	0,0%	0,2%	5,9%	12,5%	18,6%	22,1%	10,4%	0,5%

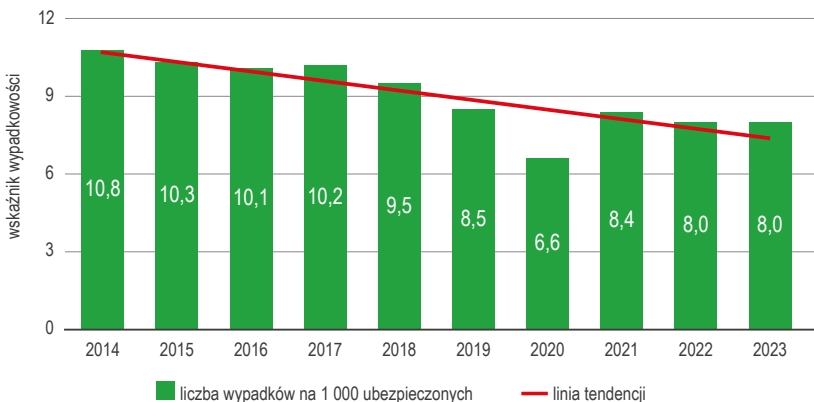
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Większość poszkodowanych – 70,2% – stanowili mężczyźni, przede wszystkim w grupach wiekowych: 50–59 lat (22,1% wszystkich poszkodowanych), 40–49 lat (18,6%) oraz 30–39 lat (12,5%). Wśród kobiet najwięcej poszkodowanych odnotowano w grupach wiekowych: 50–59 lat (14,5%) oraz 40–49 lat (9,2% wszystkich poszkodowanych).

2.2.1. Wskaźnik wypadkowości

W 2023 roku wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) wyniósł 8,0 – tak samo jak w 2022 roku. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wartość wskaźnika wypadkowości zmniejszyła się z 10,8 do 8,0, tj. o 2,8.

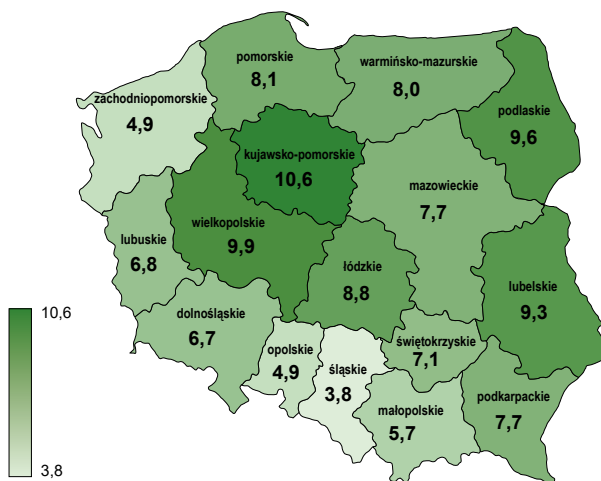
Wykres 4. Wypadki na 1 000 ubezpieczonych w latach 2014–2023 według decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Od lat Kasa obserwuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy poszczególnymi województwami – najwyższą wypadkowość odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim (10,6), wielkopolskim (9,9), podlaskim (9,6) i lubelskim (9,3), a najniższą w województwach opolskim (4,9), zachodniopomorskim (4,9) i śląskim (3,8). Duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami wynika m.in. z różnic w ukształtowaniu terenu i odmiennych warunków klimatycznych regionów, profilu prowadzonej produkcji rolnej na danym obszarze, a także związane jest z sytuacją ekonomiczną gospodarstw rolnych i dysproporcją w ich infrastrukturze. Zestawienie danych na temat wskaźnika wypadkowości w latach 2014–2023 stanowi załącznik nr 3.

Rysunek 1. Wskaźnik wypadkowości w 2023 roku w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

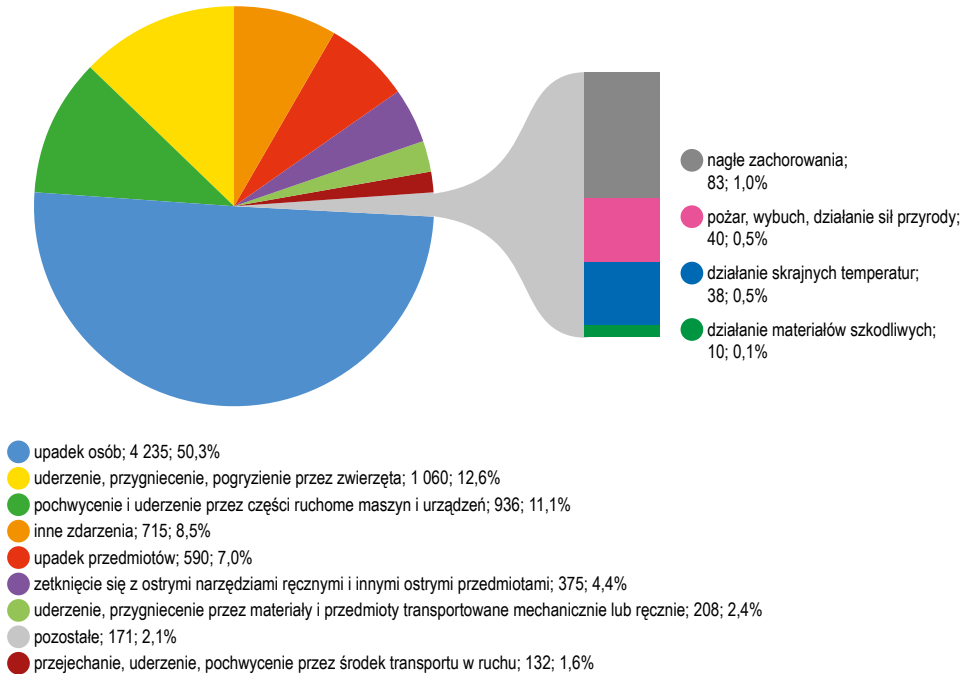
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń

Struktura grup wypadkowych (wg zdarzeń powodujących urazy) od lat jest podobna. Zdecydowaną większość (oscylującą w granicach ok. połowy wypadków) stanowią zdarzenia z grupy *upadek osób*, w 2023 roku odnotowano ich 4 235, co stanowiło 50,3% wszystkich wypłaconych jednorazowych odszkodowań. Kolejne pod względem liczebności grupy wypadkowe to:

- *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta* – 1 060 poszkodowanych, tj. 12,6% wypadków;
- *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* – 936 poszkodowanych, tj. 11,1% wypadków;
- *inne zdarzenia* – 715 poszkodowanych, tj. 8,5% wypadków.

Liczbę wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2014–2023, według grup wypadkowych, zestawiono w załączniku nr 4.

Wykres 5. Struktura wypadków w 2023 roku według grup wypadkowych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej

Dokonano oceny uszczerbku na zdrowiu w 11 482 sprawach wypadkowych. W 1 416 przypadkach nie orzeczono uszczerbku na zdrowiu (sprawy te stanowiły ok. 12,3% wypadków kierowanych do orzeczenia lekarskiego). Większość wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania (58,9%) spowodowało uszczerbki

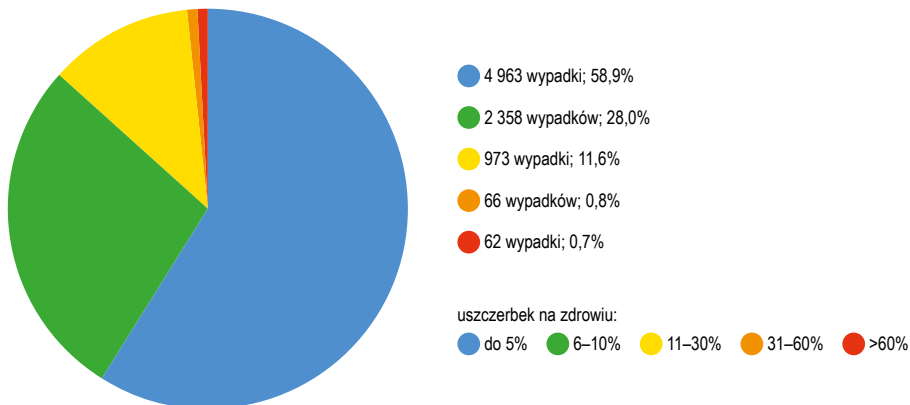
na zdrowiu nieprzekraczające 5%. Wypadki z uszczerbkiem powyżej 60% stanowiły 0,7% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania.

Tabela 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba wypadków z uszczerbkiem na zdrowiu	Rok									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
do 5%	9 992	9 164	8 681	8 490	7 504	6 291	4 934	5 811	5 265	4 963
6–10%	3 849	3 509	3 374	3 287	2 916	2 715	2 008	2 581	2 437	2 358
11–30%	1 558	1 487	1 378	1 288	1 214	1 098	809	1 054	988	973
31–60%	139	133	127	92	122	114	71	89	84	66
> 60%	111	87	102	93	105	77	50	60	62	62
Suma	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836	8 422

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 6. Struktura wypadków w 2023 roku według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej orzeczono u 24 osób (0,3% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań). Najczęściej była skutkiem zdarzeń z grupy *upadek osób* (14 zdarzeń wypadkowych).

Tabela 4. Struktura uszczerbku na zdrowiu w 2023 roku w grupach wypadkowych

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
02 Upadek osób	2 211	1 432	502	60	19	11	14
03 Upadek przedmiotów	417	105	42	12	4	10	2

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
04 Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami	280	71	18	2	1	3	1
05 Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	153	35	15	1	2	2	0
06 Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu	46	24	27	11	5	19	4
07 Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	600	213	79	25	13	6	0
08 Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	655	293	97	6	8	1	0
09 Pożar, wybuch, działanie sił przyrody	27	4	5	2	2	0	0
10 Działanie skrajnych temperatur	30	6	1	0	1	0	0
11 Działanie materiałów szkodliwych	4	3	0	1	1	1	2
12 Nagłe zachorowania	31	35	8	4	1	4	0
13 Inne zdarzenia	509	137	45	10	9	5	1
Ogółem:	4 963	2 358	839	134	66	62	24

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy rolniczej doznali 8 734 urazy powodujące stałą lub długotrwałą uszczerbek na zdrowiu. Podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej urazy dotyczyły kończyn górnych – odnotowano 4 102 urazy (47,0%) i kończyn dolnych – 3 383 urazy (38,7%).

Tabela 5. Struktura urazów w 2023 roku

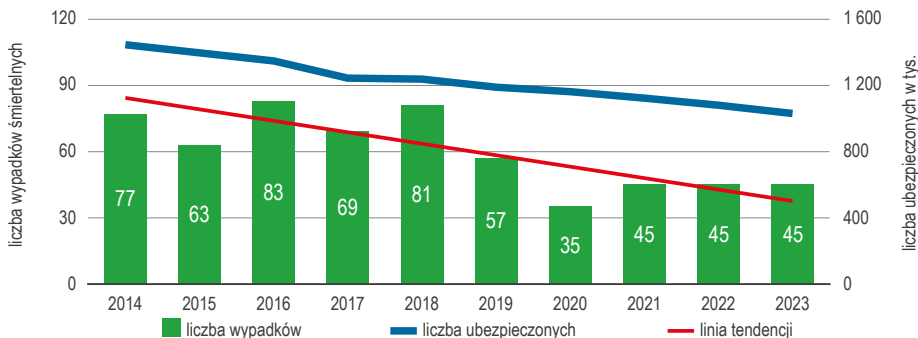
Urazy	Liczba urazów											
	Głowy i twarzy	Narządu wzroku	Narządu słuchu	Szyi, krtani, tchawicy i przełyku	Klatki piersiowej i ich następstwa	Brzucha i ich następstwa	Narządów moczopłciowych	Kręgosłupa, rdzenia kręgowego i ich następstwa	Miednicy	Kończyn górnych	Kończyn dolnych, porażenia i niedowłady poszczególnych nerwów obwodowych	Liczba ostrych zatruc i ich następstw
Liczba	404	95	11	5	269	46	10	349	60	4 102	3 383	0
%	4,6	1,1	0,1	0,1	3,1	0,5	0,1	4,0	0,7	47,0	38,7	0,0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.4. Wypadki śmiertelne

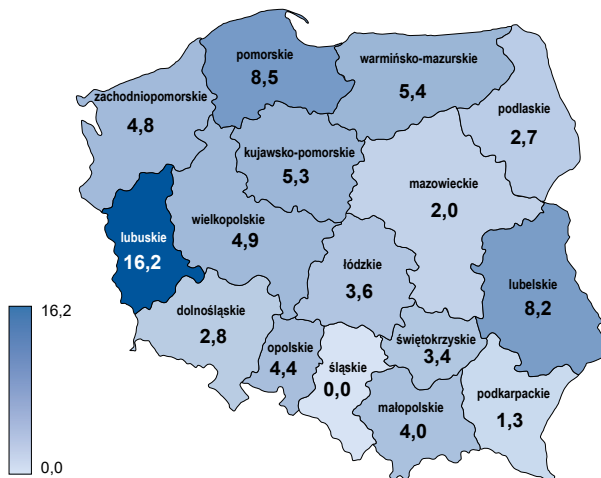
Wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 45 wypadków przy pracy rolniczej (tylko samo odszkodowań wypłacono w 2021 i 2022 roku). Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się od 2014 roku o 32 (41,6%) – z 77 w 2014 roku do 45 w 2023 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,5% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń w 2023 roku. Częstość wypadków wynosiła 4,3 na 100 000 ubezpieczonych.

Wykres 7. Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 2. Częstość wypadków śmiertelnych w 2023 roku (liczba wypadków na 100 000 ubezpieczonych w podziale na województwa)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dane o liczbie wypadków śmiertelnych w latach 2014–2023 w podziale na województwa zestawiono w załączniku nr 5.

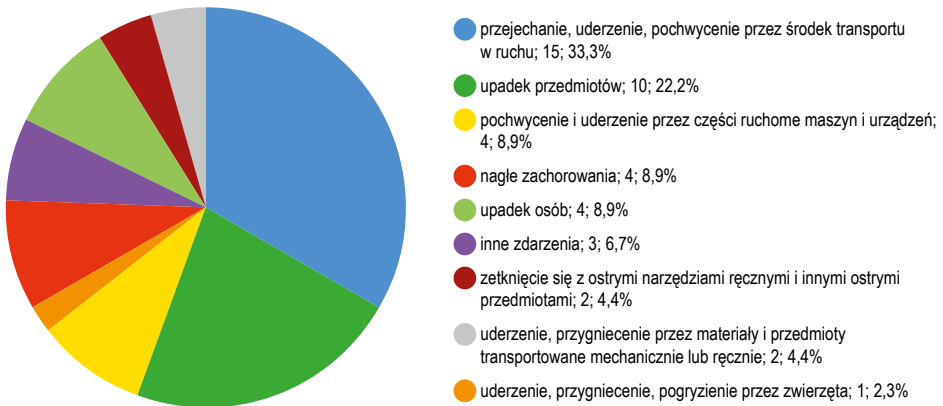
Tabela 6. Wiek i płeć ofiar wypadków śmiertelnych w 2023 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		16–17	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	2	0	0	0	0	1	1	0	0
	b	4,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%	2,2%	0,0%	0,0%
Mężczyźni	a	43	0	0	2	3	18	11	9	0
	b	95,6%	0,0%	0,0%	4,4%	6,7%	40,0%	24,5%	20,0%	0,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadkom śmiertelnym ulegli przeważnie mężczyźni (95,6% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych), w wieku 40–49 lat (40,0% wszystkich poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) i 50–59 lat (24,5%). Wskutek wypadków przy pracy rolniczej zmarły dwie kobiety (4,4%). Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie i pochwylenie przez środek transportu w ruchu* (15 ofiar), *upadek przedmiotów* (10 ofiar).

Wykres 8. Struktura wypadków śmiertelnych w 2023 roku według grup zdarzeń.

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W porównaniu do 2022 roku odnotowano zmniejszenie liczby wypadków śmiertelnych w grupach: *upadek osób* (o 4); *pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (o 2); *pożar, wybuch, działanie sił przyrody* (o 2); *działania materiałów szkodliwych* (o 2); *uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta* (o 1); *nagle zachorowania* (o 1). Wzrosła natomiast liczba wypadków śmiertelnych w grupach: *przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu* (o 4); *upadek przedmiotów* (o 3), *zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami* (o 2); *uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie* (o 2) oraz *inne zdarzenia* (o 1). **Nie odnotowano przypadków śmiertelnych w grupach: pożar, wybuch, działanie sił przyrody; działanie skrajnych temperatur; działania materiałów szkodliwych.**

W 2023 roku zarejestrowano:

- 15 wypadków ze skutkiem śmiertelnym w grupie *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu* – w tym 9 przygwień w wyniku przewrócenia się: ciągnika rolniczego (8), kombajnu (1); przejechania z udziałem ciągników rolniczych (3). Przyczynami tych zdarzeń były m.in. niewłaściwe rozwiązania techniczne i ergonomiczne maszyn, zły stan techniczny maszyn spowodowany brakiem napraw i konserwacji; niewłaściwe zabezpieczenie maszyny podczas postoju i w ruchu; przebywanie w strefie zagrożenia; 3 wypadki komunikacyjne, gdzie przyczyną tych zdarzeń było m.in. nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym przez innych użytkowników (2), a w jednym przypadku przez poszkodowanego;
- 10 zdarzeń śmiertelnych w grupie *upadek przedmiotów* – w większości były to wypadki związane z wycinką drzew (5); przygwień przez elementy maszyn podczas ich naprawy – z udziałem opryskiwacza i ciągnika (2), przygwień poprzez obsunięcie się worka typu big bag (1), przygwień w czasie rozładunku (1), przygwień fragmentem ściany podczas prowadzonego remontu budynku obory (1). Przyczynami tych zdarzeń było m.in.: niewłaściwe postępowanie rolnika takie jak przebywanie w miejscach niedozwolonych w strefie zagrożenia; niestosowanie się do instrukcji obsługi środków pracy; niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi, w tym: wady materiałowe; niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu; wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie;
- 4 wypadki śmiertelne w grupie *upadek osób* – były to głównie upadki z wysokości (dachu, schodów, drzewa) i 1 upadek na nawierzchni w pomieszczeniu gospodarczym. Przyczyną powyższych zdarzeń był nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, nieużywanie urządzeń zabezpieczających przed upadkiem z wysokości, jak również niewłaściwe postępowanie rolnika.
- 4 wypadki w grupie *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* – nastąpiły w wyniku nieprawidłowego posługiwania się maszynami, urządzeniami i narzędziami, brakiem osłon lub niewłaściwymi zabezpieczeniami ruchomych elementów maszyn i urządzeń, przebywania poszkodowanego w strefie zagrożenia (z udziałem kosiarki łańcuchowej podpinanej do ciągnika, maszyny belującej, pilarki tarczowej, pochwycenie przez WOM);
- 4 wypadki śmiertelne w grupie *nagłe zachorowanie* – przyczynami zaistnienia zdarzeń wypadkowych ze skutkiem śmiertelnym w tej grupie był m.in. stan psychofizyczny rolnika, niezapewniający bezpieczne wykonywanie pracy; nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek; niestosowanie się do instrukcji obsługi środków pracy;
- 3 wypadki w grupie *inne zdarzenia*, które wystąpiły wskutek porażenia prądem. Przyczynami zaistnienia zdarzeń wypadkowych ze skutkiem śmiertelnym w tej grupie były wady instalacji elektrycznej w obiekcie, jak również niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych, a także niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;

- 2 zdarzenia śmiertelne w grupie *zetrzymanie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami* – przyczynami wystąpienia tych zdarzeń były przede wszystkim brak ubrania i obuwia roboczego oraz wady materiałowe i niewłaściwe wykonanie budynków (wystający element z beli domykającej zamknięcie wrót stodoły);
- 2 wypadki w grupie *uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie* – przyczynami wypadków ze skutkiem śmiertelnym w tej grupie wypadkowej były przede wszystkim niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych oraz niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- 1 wypadek śmiertelny w grupie *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta*, do którego doszło podczas obsługi bydła hodowlanego; przyczyną tego wypadku był m.in. niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych.

Zestawienie danych o wypadkach śmiertelnych w latach 2014–2023 według grup wypadkowych zawiera załącznik nr 6.

B. Choroby zawodowe rolników

Do oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS zgłoszono ogółem 268 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej. Decyzje podjęto wobec 273 spraw (łącznie z wnioskami pozostałymi z 2022 roku i 3 sprawami z odwołań sądowych).

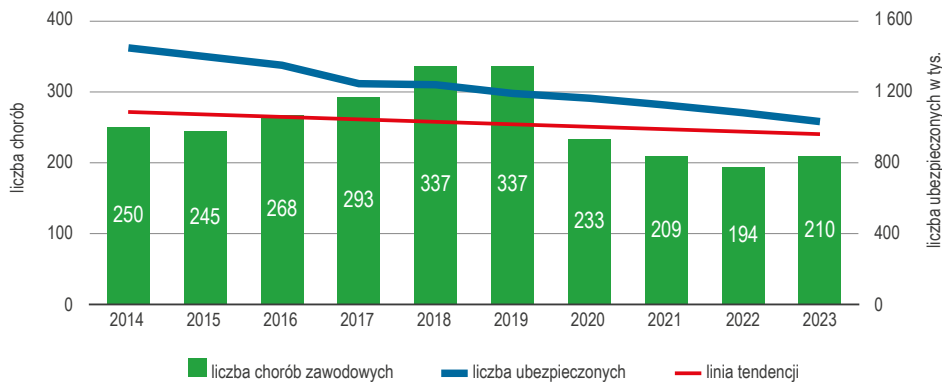
Odmownie rozpatrzono 63 wnioski, w tym: w 24 przypadkach wnioskodawcy nie posiadali uprawnień do ubiegania się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, w 38 przypadkach – z powodu braku uszczerbku na zdrowiu oraz w jednym przypadku, gdzie wnioskodawca nie dopełnił obowiązku dostarczenia zaświadczenia N-14 o zakończeniu leczenia.

Tabela 7. Stwierdzone choroby zawodowe, z tytułu których wydano decyzje odmowne w 2023 roku

Rozpoznana jednostka chorobowa według wykazu z rozporządzenia	Pozycje w wykresie chorób zawodowych	Ogółem:	W tym z powodu:		
			brak prawa do ubiegania się o świadczenie	brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	niedopełnienie obowiązków przez poszkodowanego
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	26	58	21	36	1
Astma oskrzelowa	7	2	1	1	0
Zespół cieśni w obrębie nadgarstka	20,1	2	1	1	0
Zewnętrzne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – postać przewlekła	7,1	1	1	0	0
Suma ogółem:		63	24	38	1

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 9. Choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji

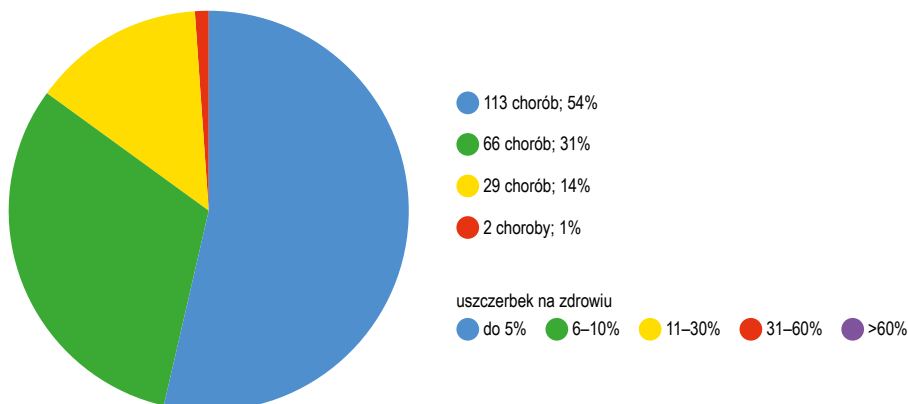

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przyznano 210 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową; w porównaniu do roku 2022 liczba decyzji przyznających zwiększyła się o 16 (8,3%).

Odnotowano: 175 chorób zakaźnych lub pasożytniczych (głównie boreliozę – 163 przypadki), 17 przypadków chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, 16 chorób układu oddechowego, 2 przypadki chorób skóry. Zestawienie rozpoznanych chorób zawodowych w latach 2014–2023 stanowi załącznik nr 7.

Wykres 10. Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2023 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W 85,2% przypadków uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych nie przekroczył 10%. Nie odnotowano rolniczych chorób zawodowych z orzeczeniem o uszczerbku na zdrowiu powyżej 60%. Natomiast niezdolność do samodzielnej egzystencji wskazano w 4 przypadkach.

Tabela 8. Struktura uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2023 roku

% uszczerbek na zdrowiu	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Zespół cieśni w obrębie nadgarstka	Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – postać przewlekła	Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – postać ostra i podostra	Astma oskrzelowa	Zespół rowka nerwu łokciowego	Alergiczny nieżyt nosa	Przewlekłe zapalenie okostawowe barku	Przewlekłe zapalenie nadkłykcia kości ramiennej	Przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki	Choroby skóry	Kontaktowe zapalenie skóry z podrażnienia
do 5%	106	2	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0
6–10%	50	7	1	0	1	4	1	1	0	0	0	0	1
11–30%	17	4	0	4	2	2	0	0	0	0	0	0	0
31–60%	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
powyżej 60%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	175	13	1	4	4	6	1	1	1	1	1	1	1

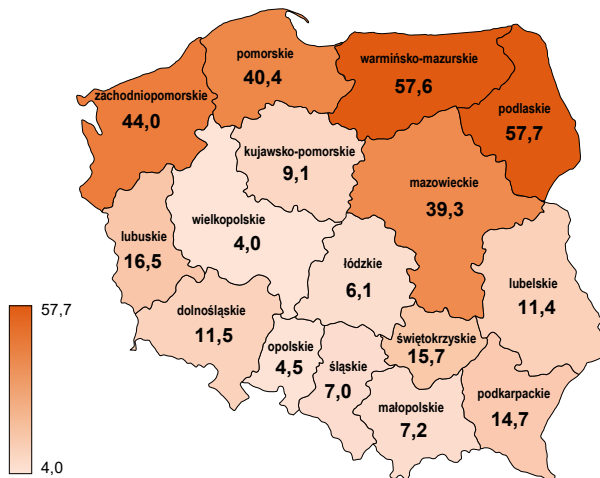
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 9. Zestawienie liczby chorób zawodowych w latach 2014–2023 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba chorób z uszczerbkiem	Rok									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
do 5%	109	104	159	154	190	169	122	111	105	113
6–10%	91	98	71	87	96	112	69	58	54	66
11–30%	47	41	36	49	44	46	41	37	29	29
31–60%	1	2	2	3	4	9	1	3	5	2
powyżej 60%	2	0	0	0	3	1	0	0	1	0
Ogółem:	250	245	268	293	337	337	233	209	194	210

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 3. Choroby zawodowe przypadające na 100 000 ubezpieczonych w 2023 roku według decyzji przyznających jednorazowe odszkodowania w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania, przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w KRUS, wzrosła z 17,6 w 2022 roku do 20,3 w 2023 roku. Najwyższą frekwencję chorób zawodowych rolników stwierdzono w województwach: podlaskim (57,7), warmińsko-mazurskim (57,6), zachodniopomorskim (44,0), pomorskim (40,4), mazowieckim (39,3), najniższą natomiast w województwach: wielkopolskim (4,0), opolskim (4,5) i łódzkim (6,1).

Dane o liczbie chorób zawodowych w latach 2014–2023 w podziale na województwa zawiera załącznik nr 8.

Tabela 10. Wiek i płeć osób, u których stwierdzono uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2023 roku

Wyszczególnienie: a – liczba poszkodowanych b – udział % w chorobach ogółem:	Razem	Liczba chorób w grupach wiekowych								
		16–17	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	101	0	0	1	11	28	52	8	1
	b	48,1%	0,0%	0,0%	0,5%	5,2%	13,3%	24,8%	3,8%	0,5%
Mężczyźni	a	109	0	0	3	7	21	45	25	8
	b	51,9%	0,0%	0,0%	1,4%	3,3%	10,0%	21,4%	11,9%	3,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Z powyższej tabeli wynika, że rozkład liczby chorób zawodowych rolników w podziale na płeć jest prawie równomierny (101 – kobiety, 109 – mężczyźni). Najwięcej przypadków zachorowań odnotowano u osób w wieku **50–59 lat** (21,4% ogółu chorujących w tym przedziale wiekowym stanowili mężczyźni, a 24,8% – kobiety) oraz **40–49 lat** (10,0% mężczyźni i 13,3% kobiety).

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego działa na podstawie zapisów Ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2024, poz. 90), które m.in. precyzyjnie określają zarówno zakres działalności prewencyjnej, jak i sposób jej prowadzenia. Art. 63. ustawy wskazuje na obowiązki Kasy w tym zakresie:

- a) analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- b) prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- c) upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- d) podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Każdego roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego analizuje przyczyny i okoliczności wypadków w gospodarstwach rolnych oraz chorób zawodowych rolników, zgłaszanych do jednostek terenowych. Pozwala to określić nie tylko rodzaje zdarzeń i warunki, w jakich do wypadków dochodzi najczęściej, lecz także zależności pomiędzy częstością występowania, a różnorodnymi czynnikami w środowisku pracy rolnika. Wnioski z analizy danych za 2022 rok pozwoliły na określenie **kierunków działalności prewencyjnej Kasy**, których realizację w 2023 roku Prezes Kasy powierzył dyrektorom oddziałów regionalnych. Zobowiązał ich do:

- a) upowszechniania *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat* wśród rolników, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- b) oddziaływania na likwidację zagrożeń i zapobieganie najczęściej występującym wypadkom z grup: *upadek osób; pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń; uderzenie, przygnięcie i pogryzienie przez zwierzęta; upadek przedmiotów* oraz *inne zdarzenia* poprzez popularyzowanie:
 - poprawy stanu nawierzchni podwórzy i ciągów komunikacyjnych w gospodarstwach;
 - stosowania ochron pracy;
 - używania podczas pracy na wysokości podestów i drabin posiadających zabezpieczenie przed przechyłem i osunięciem;
 - likwidowania progów i uskoków w budynkach i przejściach;
 - prawidłowego sposobu wchodzenia na maszyny rolnicze i schodzenia z nich;
 - dbania o wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony oraz zabezpieczenia ich ruchomych elementów;
 - zapoznawania się z instrukcjami obsługi stosowanych maszyn i urządzeń;

- zasad wyłączenia napędu maszyn i urządzeń podczas wykonywania ich napraw i regulacji;
 - prawidłowego zabezpieczania maszyn, urządzeń i narzędzi w trakcie postoju i w ruchu;
 - stosowania zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
 - bezpiecznego agregowania maszyn i urządzeń rolniczych;
 - konieczności zapewnienia zwierzętom dobrostanu i odpowiedniego traktowania, a także poznania ich fizjologii i naturalnych zachowań;
 - dbałości o stan psychofizyczny rolnika – zdrowego stylu życia, diagnostyki i zapobiegania chorobom, prawidłowej organizacji pracy, m.in. przeciwdziałania spiętrzeniu prac i przemęczeniu, a także sposobów zapobiegania przeciążeniom układu ruchu;
- c) oddziaływania na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej poprzez:
- informowanie rolników o wyrobach oznaczonych *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz posiadających wyróżnienia targowe Prezesa KRUS pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwach rolnych* i zachęcanie do ich nabywania i stosowania;
 - prowadzenie postępowań prewencyjnych i regresowych w celu eliminowania z rynku wyrobów, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędne informacje w instrukcji były lub mogą być przyczyną wypadku lub stanowić zagrożenie dla użytkowników;
- d) informowania rolników o sposobach zapobiegania chorobom zawodowym – głównie o zapobieganiu ukąszeniom przez kleszcze oraz o zasadach postępowania w przypadku ukąszenia;
- e) zapoznawania rolników z zasadami postępowania w razie wypadku oraz podstawowymi sposobami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Art. 56. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazuje również na możliwość dochodzenia od dostawców wyrobów i usług dla rolnictwa – których wadliwość była wyłączną lub główną przyczyną wypadków przy pracy rolniczej albo chorób zawodowych – zwrotu wypłaconych poszkodowanym rolnikom świadczeń z tytułu ubezpieczenia.

Realizowana przez KRUS działalność prewencyjna przybiera różnorodne formy: począwszy od szkoleń i spotkań o charakterze szkoleniowym, poprzez konkursy, podczas których uczestnicy prezentują wiedzę na temat bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym, stoiska informacyjno-prewencyjne, pokazy bezpiecznej pracy, środków ochrony osobistej, wystawy na temat bezpieczeństwa, a kończąc na wizytacjach i odwiedzinach rolników w ich gospodarstwach w celu wskazania ewentualnych zagrożeń dla bezpieczeństwa osób pracujących i przebywających na ich terenie. Ponadto zasady bezpiecznej pracy popularyzowane są za pośrednictwem środków masowego przekazu oraz wydawnictw przekazywanych rolnikom.

W 2023 roku działania prewencyjne prowadzone były w ramach projektu *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś*. Jego celem jest wzmocnienie prewencyjnego przekazu poprzez wspólne dla wszystkich działań hasło i logotyp, które mają zwiększyć zainteresowanie rolników problematyką bezpieczeństwa pracy na wsi oraz wpłynąć na zmianę postaw mieszkańców wsi wobec bezpieczeństwa pracy i zaangażowanie ich w praktyczne działania eliminujące ryzyko wypadkowe w gospodarstwach rolnych.

Bezpieczny Rolnik Bezpieczna Wieś

W ramach projektu *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś* w 2023 roku KRUS prowadził sześć kampanii prewencyjnych:

- 1) *Rola rolnika, by upadku unikał;*
- 2) *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz;*
- 3) *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz;*
- 4) *Kości i stawy też rolnika sprawy;*
- 5) *Rolniku, nie daj się kleszczom;*
- 6) *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami.*

Ich tematyka związana jest z najczęściej odnotowywanymi przez Kasę zdarzeniami wypadkowymi i chorobami zawodowymi występującymi u rolników, a każda z kampanii posiada logotyp oraz hasło, które mają zwracać uwagę odbiorców na możliwość oddziaływania na ryzyko wystąpienia konkretnych zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa osób związanych z gospodarstwem rolnym.

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

**KOŚCI I STAWY
TEŻ ROLNIKA SPRAWY**

**ROLNIKU
NIE DAJ SIĘ KLESZCZOM**

**BEZPIECZNIE
Z NIEBEZPIECZNYMI
SUBSTANCJAMI**

Rola rolnika, by upadku unikał – pod tym hasłem Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi działania prewencyjne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków z grupy *upadek osób*, do których najczęściej dochodzi podczas pracy w gospodarstwach rolnych.

Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz – to hasło kampanii prewencyjnej Kasy, której celem jest wskazanie rolnikom zagrożeń wypadkowych związanych z użytkowaniem maszyn i urządzeń rolniczych, określenie sposobów ich likwidowania, a w konsekwencji zmniejszenie liczby wypadków z ich udziałem.

Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz – to hasło kolejnej kampanii prewencyjnej KRUS. Ma ona na celu popularyzowanie sposobów zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym rolników, związanym z hodowlą zwierząt w gospodarstwach rolnych.

W ramach kampanii **Kości i stawy też rolnika sprawy** prowadzący szkolenia podkreślali znaczenie dobrych nawyków związanych z profilaktyką chorób układu ruchu dla zachowania zdrowia i sprawności oraz zmniejszenia ryzyka wypadków przy pracy. Zwracano uwagę m.in. na stosowanie właściwej techniki podnoszenia i przenoszenia ładunków, ograniczanie ręcznych prac transportowych, zorganizowanie ergonomicznego stanowiska pracy, dostosowanie tempa pracy do swoich możliwości i predyspozycji, a także zapobieganie urazom układu ruchu poprzez stosowanie przerw w pracy oraz obuwia roboczego usztywniającego staw skokowy i z podeszwą antypoślizgową.

W ramach akcji prewencyjnej **Rolniku, nie daj się kleszczom**, odnoszącej się do zapobiegania i minimalizowania ryzyka ukąszenia przez te pajęczaki oraz do sposobów postępowania po ukąszeniu zalecano przede wszystkim:

- szczelne okrywanie ciała, szczególnie podczas wykonywania prac na użytkach zielonych oraz w lesie, a także stosowanie ubrań w jasnym kolorze (łatwiej na nich dostrzec kleszcze);
- niesiadanie bezpośrednio na trawie, pniach itp.;
- chodzenie po przetartych szlakach – unikanie wysokich traw i zarośli;
- wzmożoną ostrożność w okresach szczególnej aktywności kleszczy, tj. między majem a listopadem;
- stosowanie środków odstrasżających kleszcze, tzw. repelentów;
- dokładne sprawdzenie całego ciała po powrocie do domu z miejsc, gdzie bytują kleszcze;
- w przypadku znalezienia na skórze żerującego kleszcza – niezwłoczne jego usunięcie (samodzielnie lub u lekarza); w razie wystąpienia rumienia lub objawów grypopodobnych zalecano jak najszybszy kontakt z lekarzem.

Najnowsza kampania prewencyjna pod hasłem **Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami** ma na celu popularyzowanie wiedzy dotyczącej zapobiegania skutkom niewłaściwego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw itp. oraz zasad dotyczących ochrony środowiska naturalnego. Intensyfikacja produkcji rolniczej, zmiany

w technologii uprawy roślin i hodowli zwierząt spowodowały, że substancje niebezpieczne są magazynowane i stosowane w dużych ilościach. Każdy z wymienionych wyżej środków produkcji niewłaściwie użyty, magazynowany czy transportowany może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt, jak również negatywnie oddziaływać na inne pożyteczne organizmy żywe i środowisko naturalne. Poprzez kampanię *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami* Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego włącza się w popularyzowanie wśród mieszkańców wsi wiedzy o zagrożeniach związanych z transportem, magazynowaniem i stosowaniem tych substancji, a także sposobów ochrony środowiska naturalnego.

Podczas organizacji działań o charakterze prewencyjnym, jednostki terenowe Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego współpracują z wieloma instytucjami, przede wszystkim działającymi w obszarze rolnictwa – Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcją Pracy, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, a także z ośrodkami naukowymi, centrami doradztwa rolniczego czy izbami rolniczymi. Wśród organów wspierających edukację w obszarze bezpieczeństwa pracy były również kuratoria oświaty, placówki edukacyjne poszczególnych etapów edukacji, a także jednostki samorządowe, np. starostwa powiatowe, urzędy wojewódzkie, urzędy gmin, świetlice wiejskie, ośrodki kultury czy sołtysi. Ponadto treści prewencyjne popularyzowane były za pośrednictwem różnego rodzaju mediów, co pozwalało skuteczniej dotrzeć do odbiorców bez konieczności osobistego kontaktu z nimi.

2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków rolników przy pracy w gospodarstwie rolnym

Zgodnie z dyspozycją art. 63 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2024 roku, poz. 90) każdego roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dokonuje analizy przyczyn oraz okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Podczas prowadzenia postępowania powypadkowego inspektorzy ds. prewencji przesłuchują poszkodowanego i świadków wypadku na temat okoliczności i przebiegu zdarzenia, dokonują oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, sprawdzają metody pracy i stan techniczny stosowanych środków produkcji; pozyskują informacje od poszkodowanych; zapoznają się także z dokumentacją medyczną związaną z udzieleniem pierwszej pomocy lekarskiej oraz dokumentacją przekazaną przez organy ścigania – wszystkie te czynności prowadzone są w celu ustalenia, czy zdarzenie można zakwalifikować jako wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dlatego tak istotne jest, aby rolnicy niezwłocznie zgłaszali nieszczęśliwe zdarzenia do KRUS. W protokołach powypadkowych wydawane są poszkodowanym lub ich rodzinom zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku, adekwatne do określonych w postępowaniu dowodowym przyczyn wypadku. Informacje uzyskane w postępowaniu powypadkowym są przetwarzane

i analizowane do określania kierunków działalności prewencyjnej Kasy o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków, w których zakończono postępowanie powypadkowe w okresie od 1 stycznia 2023 roku do 31 grudnia 2023 roku.

Postępowanie dowodowe prowadzono w sprawie 11 554 zdarzeń wypadkowych (w tym 845 zgłoszonych w poprzednich latach), a zakończono je w 10 708 przypadkach. Analizie poddanych zostało 9 717 zdarzeń uznanych za wypadki przy pracy rolniczej w okresie sprawozdawczym.

2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki

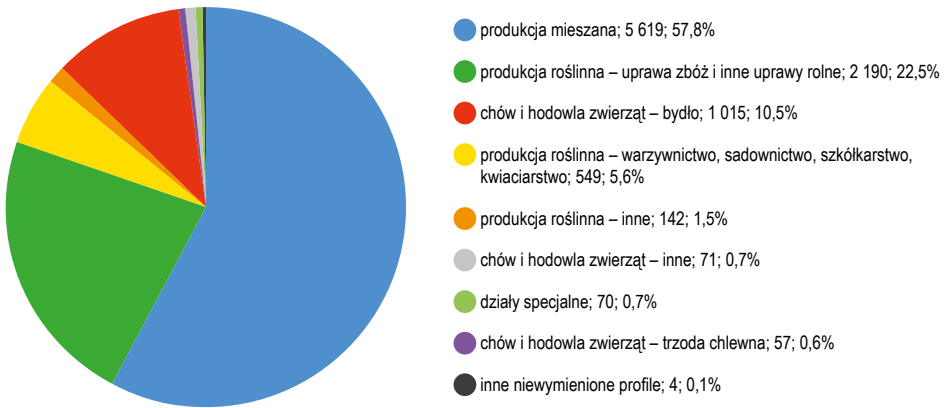
Najwięcej, bo 87,6% wypadków odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 30 ha fizycznych, w tym 25,3% w gospodarstwach od 1,01 do 5,00 ha fizycznych oraz 21,7% o powierzchni od 5,01 do 10,00 ha fizycznych. Większość wypadków (57,8%) miała miejsce w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji. Do znacznej liczby wypadków doszło również u rolników prowadzących gospodarstwa rolne o profilu roślinnym – uprawiane w nich były zboża i inne uprawy rolne (22,5%) oraz w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (10,5%).

Tabela 11. Powierzchnia gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2022–2023

Powierzchnia gospodarstwa w ha fizycznych	2022	2023	Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
			2022	2023		
0,00–1,00	245	207	2,3%	2,1%	-38	84,5%
1,01–5,00	2 590	2 457	24,5%	25,3%	-133	94,9%
5,01–10,00	2 384	2 111	22,5%	21,7%	-273	88,5%
10,01–15,00	1 788	1 617	16,9%	16,6%	-171	90,4%
15,01–20,00	1 146	1 018	10,8%	10,5%	-128	88,8%
20,01–30,00	1 129	1 102	10,7%	11,3%	-27	97,6%
30,01–40,00	524	463	4,9%	4,8%	-61	88,4%
40,01–50,00	293	257	2,8%	2,6%	-36	87,7%
50,01–100,00	388	399	3,7%	4,1%	11	102,8%
100,01–150,00	66	56	0,6%	0,6%	-10	84,8%
150,01–300,00	26	26	0,2%	0,3%	0	100,0%
>300,00	7	4	0,1%	0,1%	-3	57,1%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%	-869	91,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 11. Wypadki przy pracy rolniczej w 2023 roku według profilu produkcji w gospodarstwie

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 12. Profil produkcji gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2022–2023

Profil produkcji	Liczba wypadków		Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
produkcja mieszana	6 260	5 619	59,1%	57,8%	-641	89,8%
produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	2 230	2 190	21,1%	22,5%	-40	98,2%
produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	613	549	5,8%	5,6%	-64	89,6%
produkcja roślinna – inne	133	142	1,3%	1,5%	9	106,8%
chów i hodowla zwierząt – bydło	1 142	1 015	10,8%	10,5%	-127	88,9%
chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	63	57	0,6%	0,6%	-6	90,5%
chów i hodowla zwierząt – inne	69	71	0,6%	0,7%	2	102,9%
działy specjalne	67	70	0,6%	0,7%	3	104,5%
inne niewymienione	9	4	0,1%	0,1%	-5	44,4%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%	-869	91,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Miejsce zdarzenia

- Najczęściej do wypadków dochodziło, podobnie jak w poprzednich latach, w miejscu:
- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym – 5 791 wypadków (59,6%), m.in. na podwórzu gospodarstwa (na placach manewrowych i ciągach komunikacyjnych w ich obrębie) oraz w miejscu magazynowania i składowania płodów rolnych, paszy itp.;
 - chowu, hodowli, upraw, na terenach zielonych itp. – 3 528 wypadków (36,3%), m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i w szklarniach.

Tabela 13. Struktura wypadków wg miejsca zdarzenia w latach 2022–2023

Miejsce zdarzenia	Liczba wypadków		Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
Miejsca produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym, w tym:	6 186	5 791	58,4%	59,6%	-395	93,6%
miejsce przetwarzania produktów rolnych i przygotowywania paszy	125	117	1,2%	1,2%	-8	93,6%
miejsce magazynowania i składowania produktów rolnych, paszy itp.	856	741	8,0%	7,6%	-115	86,6%
miejsce składowania obornika, gnojowicy (w tym szamba, kanały ściekowe itp.)	34	24	0,3%	0,2%	-10	70,6%
miejsce garażowania, składowania, konserwacji i napraw maszyn, urządzeń i innych środków technicznych (np. warsztaty, wiaty, garaże, place itp.)	743	687	7,0%	7,1%	-56	92,5%
podwórze, w tym place manewrowe i ciągi komunikacyjne w obrębie obejścia gospodarczego	4 338	4 138	41,0%	42,6%	-200	95,4%
inne miejsce w gospodarstwie rolnym	90	84	0,9%	0,9%	-6	93,3%
Miejsca chowu, hodowli, uprawy, tereny zielone itp., w tym:	3 972	3 528	37,5%	36,3%	-444	88,8%
miejsce hodowli – pomieszczenia inwentarskie, wybiegi dla zwierząt	2 429	2 148	22,9%	22,1%	-281	88,4%
miejsce hodowli poza gospodarstwem – np. pastwiska	105	99	1,0%	1,0%	-6	94,3%
miejsce upraw (pola, łąki, sady, szklarnie itp.)	1 283	1 151	12,1%	11,8%	-132	89,7%
teren leśny	95	73	0,9%	0,8%	-22	76,8%
inne tereny zielone, miejsca upraw i hodowli (w tym ogrody przydomowe, stawy rybne itp.)	60	57	0,6%	0,6%	-3	95,0%
Teren budowy w obrębie gospodarstwa	12	10	0,1%	0,1%	-2	83,3%
Gospodarstwa domowe bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym	242	204	2,3%	2,1%	-38	84,3%
Inne miejsca poza gospodarstwem rolnym (biura, placówki ochrony zdrowia, zakłady usługowe, kopalnie odkrywkowe, drogi, parkingi, środki komunikacji zbiorowej itp.)	174	184	1,7%	1,9%	10	105,7%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%	-869	91,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 12. Wypadki przy pracy rolniczej w 2023 roku według miejsc zdarzenia

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.3. Rodzaj wykonywanej pracy

Do większości wypadków doszło podczas: przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia (1 896 wypadków, tj. 19,5%); prac związanych z obsługą zwierząt, np. karmienia, dojenja, zabiegów zoohigienicznych, przepędzania itp. (1 891 wypadków, tj. 19,5%); ręcznych prac transportowych, np. chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (1 300 wypadków, tj. 13,4%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (1 168 wypadków, tj. 12,0%).

Tabela 14. Struktura wypadków w latach 2022–2023 według rodzaju wykonywanej pracy

Rodzaj wykonywanej pracy	Liczba wypadków		Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
Przemieszczanie się bez obciążenia (do i z miejsca)	1 883	1 896	17,8%	19,5%	13	100,7%
Ręczne prace transportowe – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp.	1 356	1 300	12,8%	13,4%	-56	95,9%
Transport ładunków przy pomocy taczek, wózków itp.	104	87	1,0%	0,9%	-17	83,7%
Transport mechaniczny zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji	215	159	2,0%	1,6%	-56	74,0%
Prace na wysokości (drzewach, stogach, przymach, strychach, poddaszach, rusztowaniach itp.)	751	677	7,1%	7,0%	-74	90,1%
Prace w wykopach, zbiornikach i zagłębieniach	6	8	0,1%	0,1%	2	133,3%
Prace porządkowe w obejściu gospodarstwa	267	262	2,5%	2,7%	-5	98,1%
Prace rolnicze w gospodarstwie domowym	61	53	0,6%	0,5%	-8	86,9%
Konserwacja, remont, budowa i rozbiórka obiektów budowlanych	282	244	2,6%	2,5%	-38	86,5%
Obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowanie i regulacja, praca w polu, sadzie i na łące)	1 253	1 168	11,8%	12,0%	-85	93,2%
Remont i naprawa maszyn i urządzeń rolniczych	622	568	5,9%	5,8%	-54	91,3%
Pozyskiwanie i obróbka drewna (przygotowanie opalu, materiału budowlanego itp.)	935	755	8,8%	7,9%	-180	80,7%
Przygotowanie karmy dla zwierząt (parowanie, rozdrabnianie itp.)	150	131	1,4%	1,3%	-19	87,3%
Obsługa zwierząt (karmienie, dojenje, zabiegi zoohigieniczne, przepędzanie itp.)	2 134	1 891	20,2%	19,5%	-243	88,6%
Prace ręczne w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (grabiami, motykami, widłami, nożami, sekatorami itp.)	277	283	2,6%	2,9%	6	102,2%
Przetwórstwo produktów rolnych (owoców, warzyw, mięsa, mleka, zbóż itp.)	29	28	0,3%	0,3%	-1	96,6%
Załatwianie spraw urzędowych, zakup środków produkcji itp.	50	49	0,5%	0,5%	-1	98,0%
Inne	211	158	2,0%	1,6%	-53	74,9%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%	-869	91,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej

Wśród zdarzeń wypadkowych odnotowanych i poddanych analizie w okresie sprawozdawczym 3 673, tj. 37,8% wszystkich wypadków, stanowiły zdarzenia z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych, o 324 mniej niż w 2022 roku. Większość miała miejsce podczas obsługi:

- ciągników rolniczych (865 wypadków, tj. 23,6% analizowanych wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej);
- maszyn, urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna (615 wypadków, tj. 16,7%), w tym najwięcej z udziałem: pilarek tarczowych – 257 wypadków, pilarek łańcuchowych – 245 wypadków;
- środków transportowych (przyczep, wozów konnych, samochodów dostawczych itp.) – 548 wypadków, tj. 14,9%.

Z udziałem maszyn i urządzeń najczęstsze były zdarzenia z grup:

- *upadek osób* – 1 160 wypadków, tj. 31,6% wszystkich wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych;
- *pochwycenie, uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* – 1 040, tj. 28,3%;
- *upadek przedmiotów* – 420, tj. 11,4%.

Tabela 15. Struktura wypadków w latach 2022–2023 według rodzaju maszyn i urządzeń

Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
Ciągniki rolnicze	916	865	22,9%	23,6%	-51	94,4%
Środki komunikacyjne (samochody osobowe, motocykle, rowery, środki komunikacji zbiorowej itp.)	136	144	3,4%	3,9%	8	105,9%
Środki transportowe (przyczepy, wozy konne, samochody dostawcze itp.)	545	548	13,6%	14,9%	3	100,6%
Maszyny i narzędzia uprawowe (brony, pługi, agregaty uprawowe itp.)	168	127	4,2%	3,5%	-41	75,6%
Maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania, w tym:	155	161	3,9%	4,4%	6	103,9%
siewniki do zboża	35	39	0,9%	1,1%	4	111,4%
sadzarki do ziemniaków	16	17	0,4%	0,5%	1	106,3%
rozrzutnik obornika	57	54	1,4%	1,4%	-3	94,7%
rozsiewacz nawozów	23	22	0,6%	0,6%	-1	95,7%
inne maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania	24	29	0,6%	0,8%	5	120,8%
Maszyny i narzędzia do pielęgnacji roślin (do produkcji polowej, warzywniczej, sadowniczej itp.)	89	71	2,2%	1,9%	-18	79,8%
Maszyny i urządzenia do ochrony roślin (w tym zaprawiania) oraz dezynfekcji (np. opryskiwacze, zaprawiarki itp.)	41	44	1,0%	1,2%	3	107,3%

Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział w %		2023-2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
Maszyne i urządzenia do zbioru ziemiopłodów, w tym:	321	251	8,0%	6,8%	-70	78,2%
kombajny zbożowe	129	103	3,2%	2,8%	-26	79,8%
kombajny i inne maszyny do zbiorów okopowych	60	41	1,5%	1,1%	-19	68,3%
maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	117	93	2,9%	2,5%	-24	79,5%
inne maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów	15	14	0,4%	0,4%	-1	93,3%
Maszyne i urządzenia omlotowe, suszarnie i urządzenia pomocnicze	35	28	0,9%	0,8%	-7	80,0%
Maszyne i urządzenia do czyszczenia, sortowania ziemiopłodów i owoców	23	19	0,6%	0,5%	-4	82,6%
Maszyne i urządzenia do przetwórstwa paszowego (śrutowniki, mieszalniki itp.)	51	50	1,3%	1,4%	-1	98,0%
Maszyne oraz urządzenia do chowu i hodowli zwierząt (do zadawania pasz, usuwania obornika, pielęgnacji zwierząt itp.)	89	90	2,2%	2,4%	1	101,1%
Maszyne, urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna:	755	615	18,9%	16,7%	-140	81,5%
pilarki tarczowe	346	257	8,7%	7,0%	-89	74,3%
pilarki łańcuchowe	308	245	7,7%	6,7%	-63	79,5%
inne urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna	101	113	2,5%	3,0%	12	111,9%
Pozostałe maszyny, urządzenia i narzędzia, w tym:	673	660	16,9%	18,0%	-13	98,1%
elektronarzędzia ręczne	199	227	5,0%	6,2%	28	114,1%
inne maszyny, urządzenia i narzędzia	474	433	11,9%	11,8%	-41	91,4%
Ogółem:	3 997	3 673	100%	100%	-324	91,9%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia

Od wielu lat struktura wypadków wg dni tygodnia i pór dnia jest podobna. Nadal największa liczba wypadków odnotowywana jest w godz. 12.00–18.00, w soboty i poniedziałki.

Tabela 16. Wypadki w latach 2022–2023 według pory dnia

Pora dnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2022	2023	2022	2023
rankiem (06.01 do 12.00)	3 820	3 474	36,1%	35,8%
po południu (12.01 do 18.00)	5 222	4 836	49,3%	49,8%
wieczorem (18.01 do 24.00)	1 257	1 159	11,9%	11,9%
nocą (00.01 do 6.00)	287	248	2,7%	2,5%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 17. Wypadki według dni tygodnia

Dzień tygodnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2022	2023	2022	2023
poniedziałek	1 688	1 571	15,9%	16,2%
wtorek	1 595	1 422	15,1%	14,6%
środa	1 516	1 482	14,3%	15,3%
czwartek	1 520	1 403	14,3%	14,3%
piątek	1 587	1 453	15,0%	15,0%
sobota	1 805	1 650	17,1%	17,0%
niedziela	875	736	8,3%	7,6%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.6. Przyczyny wypadków

Tabela 18. Przyczyny wypadków w latach 2022–2023 według kategorii

Kategoria przyczyn	Liczba wypadków		Udział w %		2023–2022	2023/2022 w %
	2022	2023	2022	2023		
Ludzkie:	6 056	5 460	57,2%	56,2%	-596	90,2%
niewłaściwe postępowanie rolnika	2 335	2 076	22,1%	21,4%	-259	88,9%
niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami	1 570	1 366	14,8%	14,1%	-204	87,0%
stan psychofizyczny rolnika, niezapewniający bezpiecznego wykonywania pracy	402	378	3,8%	3,9%	-24	94,0%
nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających	1 448	1 312	13,7%	13,5%	-136	90,6%
niewłaściwe zachowanie rolnika	301	328	2,8%	3,3%	27	109,0%
Organizacyjne	1 038	1 029	9,8%	10,6%	-9	99,1%
Techniczne:	2 723	2 556	25,7%	26,3%	-167	93,9%
niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi	372	331	3,5%	3,4%	-41	89,0%
niewłaściwy stan obiektów budowlanych	495	421	4,6%	4,3%	-74	85,1%
niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. w gospodarstwie rolnym	1 533	1 491	14,5%	15,3%	-42	97,3%
niewłaściwy stan techniczny drabin, podestów, ruszto- wań i innych urządzeń pomocniczych wykorzystywa- nych w gospodarstwie rolnym	243	216	2,3%	2,2%	-27	88,9%
niewłaściwy stan ciągów komunikacyjnych (dróg, chodników itp.) oraz obiektów budowlanych poza gospodarstwem rolnym	69	84	0,7%	1,0%	15	121,7%
pozostałe nieprawidłowości techniczne	11	13	0,1%	0,1%	2	118,2%
Inne przyczyny	769	672	7,3%	6,9%	-97	87,4%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%	-869	91,8%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości wypadków doszło z przyczyn ludzkich – 5 460, tj. 56,2% wszystkich poddanych analizie w okresie sprawozdawczym:

- niewłaściwe postępowanie rolnika (2 076 wypadków, tj. 21,4%), w tym m.in.:
 - niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia (618, tj. 6,4% wszystkich wypadków);
- niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami (1 366 wypadków, tj. 14,1%), w tym m.in.:
 - niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy (509 wypadków, tj. 5,2%);
- nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających – 1 312 wypadków, tj. 13,5%, w tym:
 - nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego (951 wypadków, tj. 9,8%);
- a także z przyczyn technicznych – 2 556 wypadków, tj. 26,3%:
 - niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. (1 491 wypadków, tj. 15,3%);
 - niewłaściwy stan obiektów budowlanych (421 wypadków, tj. 4,3%);
 - niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi (331 wypadków, tj. 3,4%).

Tabela 19. Najczęstsze przyczyny wypadków w latach 2022–2023

Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn		Udział w %	
	2022	2023	2022	2023
zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie)	1 477	1 428	14,0%	14,7%
nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego	1013	951	9,6%	9,8%
niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	693	618	6,5%	6,4%
niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych	602	553	5,7%	5,7%
niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy	607	509	5,7%	5,2%
narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.)	558	494	5,3%	5,1%
nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.	427	396	4,0%	4,1%
wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.	378	305	3,6%	3,1%
niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości	331	304	3,1%	3,1%
niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.)	281	250	2,7%	2,6%
brak ubrania i obuwia roboczego	166	223	1,6%	2,2%
niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności	109	172	1,0%	1,8%
nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa	179	163	1,7%	1,7%

Ciąg dalszy tabeli na następnej stronie.

Tabela 19. Najczęstsze przyczyny wypadków w latach 2022–2023 cd.

Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn		Udział w %	
	2022	2023	2022	2023
brak odpowiednich środków pracy (maszyn, urządzeń, drabin, podestów, wózków itp.)	140	161	1,3%	1,7%
nieprawidłowo skonstruowane drabiny, podesty, rusztowania i inne urządzenia pomocnicze (np. brak zabezpieczeń przed przechylem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.)	194	158	1,8%	1,6%
przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia	168	155	1,6%	1,6%
pozostałe	3 263	2 877	30,8%	29,6%
Ogółem:	10 586	9 717	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Nadal najczęstszymi przyczynami były: zły stan nawierzchni, nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego oraz niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia, niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych, a także niewłaściwe uchwycenie, trzymanie, narzędzi, środków i przedmiotów pracy.

2.7. Grupy wypadkowe

Od wielu lat struktura grup zdarzeń wypadkowych odnotowanych przez KRUS jest podobna. Najwięcej wypadków odnotowano w grupie *upadek osób* (4 830 wypadków, tj. 49,7%). Kolejne liczne grupy wypadkowe to: *uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta* (1 240 wypadków, tj. 12,8%); *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (1 052 wypadki, tj. 10,8%); *inne zdarzenia* (854 wypadki, tj. 8,8%); *upadek przedmiotów* (660 wypadków, tj. 6,8%), a także *zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami* (445 wypadków, tj. 4,6%).

Liczba wypadków w porównaniu do 2022 roku zmniejszyła się prawie we wszystkich grupach wypadkowych. Wzrost wypadków odnotowano jedynie w grupie *uderzenie i przygnięcie przez przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie* (o 5, tj. 2,4%). Szczegóły znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 20. Struktura wypadków w latach 2022–2023, według grup zdarzeń

Symbol grupy	Grupa wypadkowa	Liczba wypadków		Różnica wypadków 2023–2022	Udział w % 2023/2022	Udział w wypadkach ogółem w %	
		2022	2023			2022	2023
02	upadek osób	5 115	4 830	-285	94,4%	48,3%	49,7%
03	upadek przedmiotów	702	660	-42	94,0%	6,6%	6,8%
04	zетknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	490	445	-45	90,8%	4,6%	4,6%
05	uderzenie i przygnięcie przez przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	230	235	5	102,2%	2,2%	2,4%

Symbol grupy	Grupa wypadkowa	Liczba wypadków		Różnica wypadków 2023–2022	Udział w % 2023/2022	Udział w wypadkach ogółem w %	
		2022	2023			2022	2023
06	przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	174	150	-24	86,2%	1,6%	1,5%
07	pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	1 208	1 052	-156	87,1%	11,4%	10,8%
08	uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	1 444	1 240	-204	85,9%	13,6%	12,8%
09	pożar, wybuch, działanie sił przyrody	103	57	-46	55,3%	1,0%	0,6%
10	działanie skrajnych temperatur	81	74	-7	91,4%	0,8%	0,8%
11	działania materiałów szkodliwych	22	20	-2	90,9%	0,2%	0,2%
12	nagle zachorowania	120	100	-20	83,3%	1,1%	1,0%
13	inne zdarzenia	897	854	-43	95,2%	8,6%	8,8%
Ogółem:		10 586	9 717	-869	91,8%	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Okoliczności i przyczyny wypadków w grupach wypadkowych

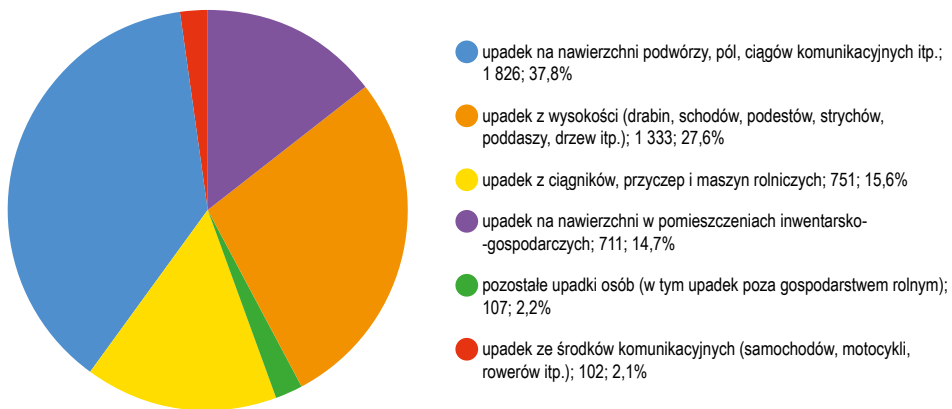
(w kolejności od najliczniejszej grupy do najmniej licznej)

Grupa 02 – upadek osób

W okresie sprawozdawczym odnotowano 4 830 wypadków w grupie *upadek osób*, co stanowiło 49,7% wszystkich zdarzeń zakończonych uznaniem za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu Ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2024, poz. 90). Najwięcej *wypadków osób* odnotowano:

- na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych itp. (1 826 wypadków);
- z wysokości, tj. drabin, schodów, podestów, strychów, poddaszy, drzew (1 333 wypadki);
- z ciągników, przyczep i maszyn rolniczych (751 wypadków);
- na nawierzchni w pomieszczeniach inwentarsko-gospodarczych (711 wypadków);
- pozostałe upadki osób (107 wypadków);
- ze środków komunikacyjnych, w tym samochodów, motocykli, rowerów (102 wypadki).

Wykres 13. Struktura wypadków w grupie 02

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do *upadków osób* dochodziło najczęściej podczas przemieszczania się bez obciążenia (1 608 wypadków); ręcznych prac transportowych (986 wypadków); prac na wysokości: drzewach, schodach, drabinach, poddaszach, strychach (638 wypadków) oraz obsługi zwierząt (533 wypadki).

Przyczyną wypadków z tej grupy były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 1 303;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 766;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 333;
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości – 289;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. – 219;
- brak ubrania i obuwia roboczego – 173;
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny, rusztowania i inne urządzenia pomocnicze wykorzystywane w gospodarstwie rolnym (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.) – 156.

Grupa 08 – uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta

Analizie poddano 1 240 wypadków odnotowanych w tej grupie, co stanowi 12,8% zdarzeń w okresie sprawozdawczym. Większość z nich (1 157 wypadków, tj. 93,3%) odnotowano podczas codziennej obsługi zwierząt – zadawania karmy, udoju, zabiegów zoohigienicznych, czyszczenia pomieszczeń inwentarskich w obecności zwierząt oraz przepędzania lub załadunku zwierząt na środki transportu. Przyczyną tych zdarzeń były:

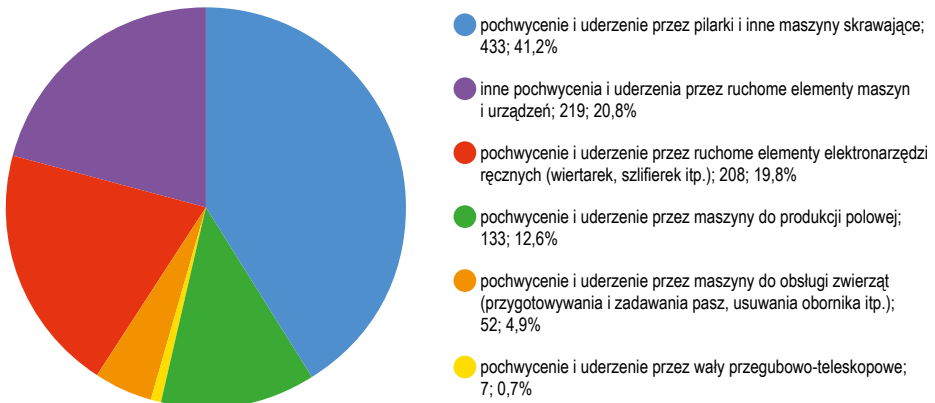
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych – 470 wypadków;
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) – 425 wypadków;
- niezapewnienie zwierzętom dobrostanu (nadmierne zagęszczenie, brak dostępu do paszy, wody i wybiegów) i wynikające z tego reakcje zwierząt – 58 wypadków.

Grupa 07 – *pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*

Odnotowano 1 052 wypadki przy pracy rolniczej w tej grupie. Stanowiły one 10,8% wszystkich analizowanych w okresie sprawozdawczym. Najwięcej pochwyceń i uderzeń przez części ruchome maszyn i urządzeń nastąpiło podczas pracy z:

- pilarkami i innymi maszynami skrawającymi (433 wypadki);
- elektronarzędziami ręcznymi, np. wiertarkami, szlifierkami (208 wypadków);
- maszynami do produkcji polowej (133 wypadki);
- maszynami do obsługi zwierząt, w tym wykorzystywanymi do przygotowywania i zadawania pasz, usuwania obornika itp. (52 wypadki);
- z udziałem wałów przegubowo-teleskopowych (7 wypadków).

Wykres 14. Struktura wypadków w grupie 07

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości zdarzeń dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna (415 wypadków); obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (243 wypadki) oraz remontu i napraw maszyn rolniczych (162 wypadki).

Przyczynami tych wypadków były:

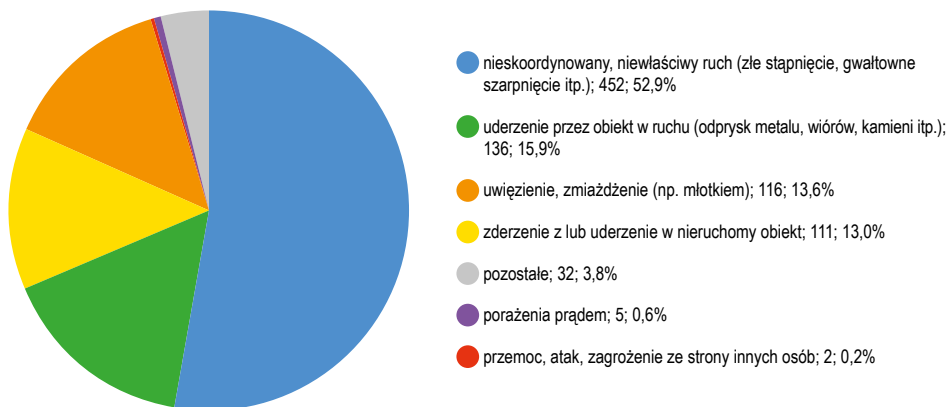
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 257 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 182 wypadki;
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych – 108 wypadków.

Grupa 13 – inne zdarzenia

Do tej grupy zaklasyfikowano 854 zdarzenia, co stanowiło 8,8% wszystkich wypadków poddanych analizie. Wśród nich wyodrębniono:

- 452 przypadki nieskoordynowanego, niewłaściwego ruchu (złego stąpnienia, gwałtownego szarpnięcia);
- 136 przypadków uderzeń przez obiekt w ruchu (odprysk metalu, wiórów, kamieni itp.);
- 116 przypadków uwięzień, zmiżdżeń (np. młotkiem);
- 111 przypadków zderzenia z nieruchomym obiektem lub uderzenia w niego;
- 5 przypadków porażenia prądem;
- 2 przypadki przemocy, ataku, zagrożenia ze strony innych osób.

Wykres 15. Struktura wypadków w grupie 13

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki te odnotowano najczęściej podczas: przemieszczania się po gospodarstwie bez żadnego obciążenia (156 wypadków); obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (143 wypadki) oraz remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (114 wypadków).

Przyczyny tych zdarzeń to:

- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 88 wypadków;
- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 82 wypadki;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 59 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 58 wypadków.

Grupa 03 – upadek przedmiotów

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 660 wypadków w ramach tej grupy – stanowiły one 6,8% wszystkich analizowanych zdarzeń. Dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (218 wypadków); remontów

i napraw maszyn i urządzeń rolniczych (109 wypadków); pozyskiwania i obróbki drewna (83 wypadki) oraz ręcznych prac transportowych (74 wypadki).

Przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 90 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 61 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 50 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postojów i w ruchu – 49 wypadków.

Grupa 04 – zetknięcie z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami

W okresie sprawozdawczym odnotowano 455 wypadków z tej grupy (4,6% analizowanych). Do zetknięcia z ostrymi narzędziami ręcznymi i ostrymi przedmiotami dochodziło podczas: pozyskiwania i obróbki drewna w gospodarstwie (151 wypadków); prac ręcznych w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (62 wypadki); remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (58 wypadków).

Najczęstsze przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 118 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 117 wypadków;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) – 29 wypadków.

Grupa 05 – uderzenie, przygnięcie przez materiały transportowane mechanicznie lub ręcznie

W tej grupie odnotowano 235 wypadków (2,4%). Najczęściej dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (59 wypadków); ręcznych prac transportowych (44 wypadki) oraz przy remoncie i naprawach maszyn i urządzeń rolniczych (22 wypadki).

Przyczyną tych wypadków było:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 30 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 28 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 19 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 14 wypadków.

Grupa 06 – przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu

Do wypadków z tej grupy zakwalifikowano 150 zdarzeń (1,5%). Najczęściej dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych

(40 wypadków); załatwiania spraw urzędowych, zakupu środków produkcji itp. (33 zdarzenia); przemieszczania się bez obciążenia (do i z miejsca) – 21 wypadków.

Najczęściej do wypadków dochodziło poza siedliskiem gospodarstwa rolnego, m.in. na drogach, polach, parkingach, w środkach komunikacji zbiorowej itp. oraz miejscach produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym.

Przyczyną tych wypadków było:

- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym przez innych użytkowników – 42 wypadki;
- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym – 15 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn i urządzeń oraz narzędzi podczas postoju i w ruchu – 14 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn oraz urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 14 wypadków.

Grupa 12 – nagłe zachorowania

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 100 wypadków (1,0% przeanalizowanych), do których doszło w miejscach produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym; miejscach chowu, hodowli, uprawy, terenach zielonych itp. podczas ręcznych prac transportowych – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (31 wypadków); obsłudze i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych – w tym agregowaniu i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (15 zdarzeń); przy obsłudze zwierząt (9 wypadków) oraz przy pracach ręcznych w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi, jak grabie, motyki, widły, noże, sekatory itp. (9 wypadków). W zdecydowanej większości wypadków ich przyczyną był nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa, a także nagłe zachorowanie, niedyspozycja fizyczna, choroba samoistna i wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej.

Grupa 10 – działanie skrajnych temperatur

Do wypadków z tej grupy zaklasyfikowano 74 zdarzenia (0,8 % ogółu wypadków). Miały one miejsce podczas przygotowywania karmy dla zwierząt (parowania, rozdrabniania itp.) – 28 wypadków; ręcznych prac transportowych – chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (16 wypadków) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowaniu i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 12 wypadków. Do wypadków dochodziło w miejscach produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, uprawy i na terenach zielonych itp., a także w gospodarstwach domowych. Głównymi przyczynami był czynnik ludzki, taki jak np.: brak odpowiednich środków ochrony indywidualnej, nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.), odpowiedniego ubrania roboczego lub odpowiedniego obuwia roboczego.

Grupa 09 – pożar wybuch, działanie sił przyrody

W tej grupie odnotowano ogółem 57 zdarzeń (0,6% przeanalizowanych). Do wypadków dochodziło w trakcie obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 12 wypadków; przy przemieszczaniu się bez obciążenia (do i z miejsca) – 11 zdarzeń oraz remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (7 wypadków). Do większości tych zdarzeń doszło w miejscu produkcji i magazynowania płodów rolnych chowu i hodowli zwierząt, upraw i na terenach zielonych. Głównymi przyczynami były: działania siły przyrody (np. opady atmosferyczne, wichury, burze itp.), wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp., a także czynnik ludzki, taki jak np.: wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenia maszyny lub zasilania), przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia czy też niewłaściwe operowanie koźczynami w strefie zagrożenia.

Grupa 11 – działanie materiałów szkodliwych

W tej grupie odnotowano 20 wypadków, co stanowi (0,2% ogółu wypadków). Do wypadków dochodziło najczęściej w miejscach produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, upraw, na terenach zielonych itp., podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (6 wypadków) oraz konserwacji, remontu, budowy i rozbiórki obiektów budowlanych (5 wypadków). Najczęstszą przyczyną tych zdarzeń było nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) oraz niewłaściwe uchwycenie, trzymanie, narzędzi, środków i przedmiotów pracy, a także wady materiałowe (np. nieodpowiednia wytrzymałość) oraz zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych.

Zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych na podstawie dokumentacji zdjęciowej z oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami przy pracy rolniczej

- nierówne, nieuprzątnięte, zanieczyszczone pomiotem ptasim ciągi komunikacyjne w obejściu

- nieutwardzona, błotnista, śliska nawierzchnia podwórzy, brak odprowadzenia wód opadowych

- śliska i nierówna nawierzchnia ciągów komunikacyjnych na podwórzu gospodarstwa

- strome, nieprawidłowo skonstruowane schody

- progi i różnice wysokości nawierzchni w wejściach do budynków gospodarskich

- nieprawidłowo ustawione drabiny, bez zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem

- stare, nieprawidłowo skonstruowane, wyeksploatowane drabiny

- niewłaściwe, zanieczyszczone, zużyte obuwie robocze

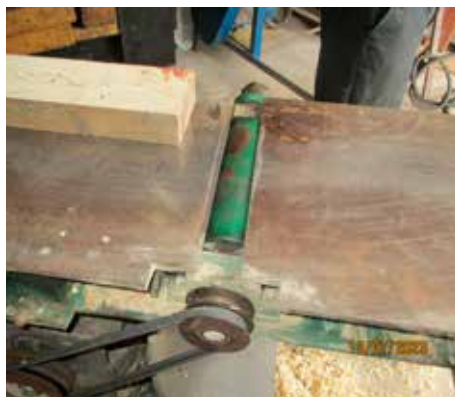
- nieprawidłowo skonstruowane stanowiska dla zwierząt, brak zabezpieczenia kanałów gnojowych

- ciasnota w pomieszczeniach inwentarskich, konstrukcja stanowisk dla zwierząt uniemożliwiająca zadawanie karmy i pojenie bez wchodzenia do kojca

- brak osłon i zabezpieczeń elementów ruchomych maszyn i urządzeń

- bałagan w miejscu pracy, użytkowanie krajzeg nieposiadających zabezpieczeń i osłon elementów ruchomych

- nieprawidłowy stan techniczny ciągników i maszyn rolniczych – brak właściwych schodów i podestów do wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych

3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

W 2023 roku oddziały regionalne i placówki terenowe KRUS zorganizowały ogółem 3 717 szkoleń, pogadanek, spotkań szkoleniowych i konferencji z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym dla 115 791 osób. Podczas każdego z tych spotkań, pracownicy Kasy omawiali zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, a ponadto zachęcali odbiorców – rolników i członków ich rodzin, pomocników rolników oraz dzieci i młodzież, uczniów szkół rolniczych, a także inne osoby związane z rolnictwem, np. sołtysów – do stosowania ich w praktyce. Takie osobiste spotkania były okazją do przekazania informacji, stanowiły również platformę do wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie bhp w rolnictwie. Zakres tematyczny szkoleń, sposób i forma przekazania wiedzy dostosowywane były do grupy odbiorców, profilu produkcji rolniczej na danym terenie, a także wyników analizy przyczyn i okoliczności wypadków odnotowanych na obsługiwanym obszarze; czynniki te wpływały również na dobór środków przekazu, metod pracy i czasu trwania spotkania. Wiele ze szkoleń łączono z innymi formami oddziaływania prewencyjnego, np. konkursami i pokazami. Ponadto stosowano materiały takie jak prezentacje, filmy, roll-upy, które w sposób praktyczny i uniwersalny przekazywały wiedzę. Ułatwiało to odbiorcom jej zapamiętanie i odniesienie do sytuacji we własnym gospodarstwie rolnym.

Roll-upy wykorzystywane podczas szkoleń i innych działań prewencyjnych

W prezentacjach opracowanych na potrzeby szkolenia zamieszczano m.in. zdjęcia wykonane podczas oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami – obrazujące zagrożenia, które przyczyniły się do wystąpienia nieszczęśliwego zdarzenia.

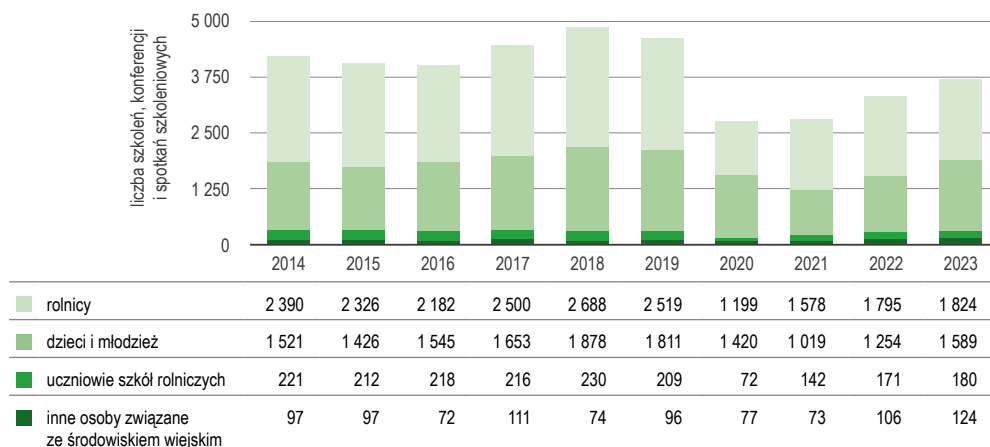
Powiązanie skutków zdarzenia wypadkowego z konkretną uwidoczną na fotografii przyczyną umożliwiało zrozumienie faktu, że większości wypadków występujących w gospodarstwach rolnych można było zapobiec poprzez wyeliminowanie, często niewielkim kosztem, ryzykownych elementów i zachowań. Szkolenia przeprowadzano przede wszystkim w miejscowościach, w których wystąpiła duża liczba wypadków. Odbywały się one w świetlicach wiejskich, remizach OSP, siedzibach instytucji związanych z rolnictwem, np. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Państwowej Inspekcji Pracy, w szkołach, a także na terenie indywidualnych gospodarstw rolnych. Ponadto były one organizowane podczas turnusów rehabilitacyjnych dla rolników i ich dzieci w Centrach Rehabilitacji Rolników KRUS.

Tabela 21. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez Oddziały Regionalne KRUS w latach 2014–2023

Wyszczególnienie	Rok										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Liczba szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych	4 229	4 061	4 017	4 480	4 870	4 635	2 768	2 812	3 326	3 717	
Liczba uczestników	148 291	140 743	148 565	157 220	194 014	167 675	116 591	59 974	83 590	115 791	

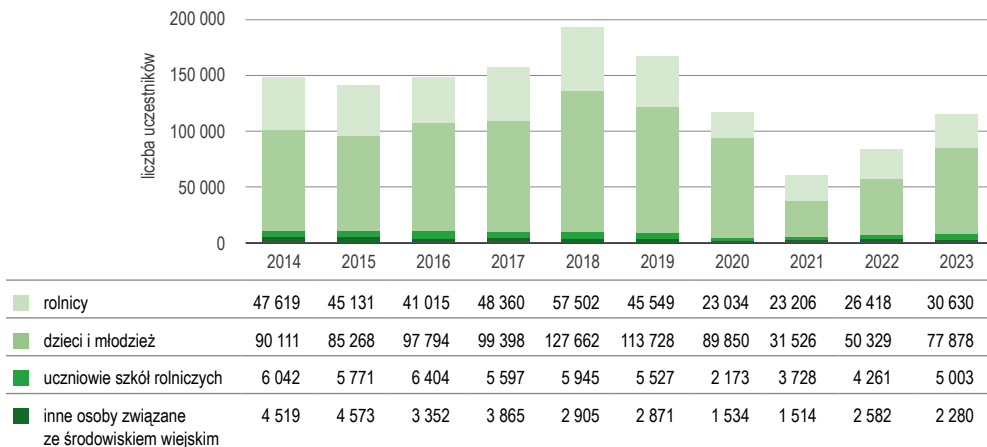
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 16. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 17. Uczestnicy szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Udział w działaniach prewencyjnych Kasy jest dobrowolny, a nieprzestrzeganie zasad bezpiecznej pracy nie pociąga za sobą żadnych konsekwencji prawnych, co skutkuje zmniejszonym zainteresowaniem mieszkańców wsi udziałem w zajęciach edukacyjnych.

W 2023 roku większość działań prowadzono w ramach kampanii prewencyjnej pod hasłem *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*, która ma na celu zapobieganie skutkom niewłaściwego stosowania i magazynowania w gospodarstwie rolnym niebezpiecznych substancji, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw itp. oraz popularyzowanie zasad ochrony środowiska naturalnego. Poprzez tę kampanię Kasa włącza się w upowszechnianie wśród mieszkańców wsi wiedzy o zagrożeniach związanych z transportem, magazynowaniem i stosowaniem tych substancji, a także sposobów zapobiegania ich niekontrolowanemu przedostawaniu się do wody i gruntu. W czasie szkoleń dużą uwagę poświęcono również ochronie dzieci oraz innych osób przebywających na terenie gospodarstw rolnych przed szkodliwym oddziaływaniem tych substancji.

10 Zasad Bezpiecznego Stosowania Niebezpiecznych Substancji

1. Pozyskiwanie ich zgodnie z prawem, z legalnych źródeł.
2. Obowiązkowe zapoznanie się z etykietą produktu i bezwzględne stosowanie się do zamieszczonych tam zaleceń.
3. Magazynowanie zgodnie ze wskazaniem producentów i dostawców, w odpowiednich miejscach i na właściwym podłożu, z dala od źródeł wody, oddziaływania skrajnych temperatur, promieni słońca i opadów atmosferycznych.
4. Odpowiednie oznakowanie miejsca ich przechowywania.

5. Ograniczenie dostępu do tych substancji osobom postronnym, przede wszystkim dzieciom.
6. Wykorzystywanie ich zgodnie ze wskazaniami i w dawkach zalecanych przez producenta.
7. Stosowanie ochron pracy podczas kontaktu z substancjami niebezpiecznymi.
8. Prawidłowe postępowanie z resztką preparatu i opakowaniem po jego zużyciu.
9. Informowanie osób postronnych o miejscach, na których zastosowano niebezpieczne preparaty (okres prewencji).
10. Postępowanie na wypadek przypadkowego spożycia, kontaktu oraz zatrucia niebezpieczną substancją.

Jaki jest cel kampanii „Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami”?

Celem kampanii jest zapobieganie skutkom niewłaściwego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, a także popularyzowanie zasad ochrony środowiska naturalnego.

Węz udział w kampanii!

Jeśli jesteś rolnikiem, pobierz listę kontrolną ze strony internetowej KRUS i sprawdź, czy Twoje gospodarstwo jest bezpieczne.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Centrala
ul. Niepodległości 190, 00-608 Warszawa
tel. (22) 592 95 90, fax (22) 592 66 50
bp@krus.gov.pl

Oddziały Regionalne KRUS

www.wydarzenia-prewencyjne.krus.gov.pl

VISION ZERO
SafetyHealth.Wellbeing.

**Bezpieczny Rolnik
Bezpieczna Wieś**

**BEZPIECZNIE
Z NIEBEZPIECZNYMI
SUBSTANCJAMI**

**Bezpiecznie
z niebezpiecznymi
substancjami**

www.gov.pl/krus

Co wiesz o niebezpiecznych substancjach stosowanych w rolnictwie?

Niebezpieczne substancje to m.in. środki ochrony roślin, nawozy i paliwa. Preparaty te zawierają wiele substancji toksycznych. Niewłaściwie użyte, magazynowane czy transportowane mogą stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt.

Inne substancje zagrożające bezpieczeństwu rolnictwa to:

- tlenek węgla CO (cząść – silnie trujący, bezwonny gaz, praktycznie niewyczuwalny, dostaje się do organizmu przez układ oddechowy i uniemożliwia prawidłowe rozprządzenie tlenu;
- siarkowodor – gaz powstający podczas gnicia cząstek organicznych np. w szambach; w zależności od stężenia może wywołać obrzęk, przykurczoność a nawet śmiertelność;
- pyły powstające na przykład podczas cięcia drewna, szlifowania, mielnicia, przesywania nawozów.

Jakie mogą być skutki nieprzestrzeżenia zasad bezpieczeństwa pracy podczas stosowania niebezpiecznych substancji?

- ▲ Ostre zatrucie wywołane jednorazowym wchłonięciem dużej dawki preparatu
- ▲ Przewlekłe zatrucia, powstające na skutek kumulowania się małych dawek substancji niebezpiecznych w organizmie przez dłuższy czas
- ▲ Problemy zdrowotne – nawet po upływie kilku czy kilkunastu lat – trudne do identyfikacji i powiązania objawów z ekspozycją na działanie szkodliwych substancji w przeszłości
- ▲ Szkodzenie środowiska naturalnego i szkodliwy wpływ na pożyteczne organizmy, np. pszczoły miodne

10

**PODSTAWOWYCH ZASAD
BEZPIECZNEGO STOSOWANIA
NIEBEZPIECZNYCH SUBSTANCJI**

1. Przyjąć niebezpieczne substancje zgodnie z prawem, z legalnych źródeł.
2. Zapoznać się z etykietą produktu i stosuj się do zamieszczonych na niej założeń.
3. Magazynuj niebezpieczne substancje zgodnie ze wskazaniami producentów i dostawców, w odpowiednich miejscach i na właściwym podłożu, z dala od źródeł wody, obniżania niskich temperatur, promieni słonecznych i opadów atmosferycznych.
4. Oznakuj miejsca przechowywania niebezpiecznych substancji.
5. Ogranicz dostęp do niebezpiecznych substancji osobom postronnym, np. dzieciom.
6. Wykorzystuj niebezpieczne substancje zgodnie ze wskazaniami i w dawkach zalecanych przez producenta.
7. Stosuj środki ochrony indywidualnej podczas kontaktu z substancjami niebezpiecznymi.
8. Po użyciu niebezpiecznych substancji zutylizuj ich resztki wraz z opakowaniami, zgodnie z instrukcją.
9. Informuj osoby postronne o miejscach, w których zastosowano niebezpieczne preparaty.
10. Planuj zasady postępowania na wypadek przypadkowego kontaktu, spożycia, zatrucia niebezpieczną substancją.

Co zrobić, jeśli podejrzewasz zatrucie niebezpieczną substancją?

- ✓ Wezwij pomoc – zadzwoń pod nr alarmowy 112; w oczekiwaniu na pomoc nie zostawiaj uszkodzonego samego
- ✓ Spróbuj zidentyfikować truciznę – jeśli to możliwe porównaj ją z poszkodowanym
- ✓ Nie wywołuj wymiotów, nie neutralizuj substancji chemicznych w żołądku – decyzja o takim postępowaniu należy do lekarza
- ✓ Jeśli poszkodowany jest przytomny, zachęć go do przepłukania jamy ustnej letnią wodą

Ulotka odnosząca się do kampanii *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*

Podczas szkoleń poruszano również tematykę zagrożeń związanych z *upadkami osób; uderzeniami, przygnieceniami, pogryzieniami przez zwierzęta; pochwyconiami i uderzeniami przez części ruchome maszyn i urządzeń; innymi zdarzeniami*, a także zagadnienia dotyczące zapobiegania chorobom zawodowym: zakaźnym (przede wszystkim boreliozie i kleszczowemu zapaleniu mózgu) oraz chorobom układu ruchu. Omówiono ponadto zasady bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego (prezentowano zasady bezpiecznego posługiwania się pilarkami tarczowymi i łańcuchowymi oraz elektronarzędziami, zachęcano do stosowania ochron pracy, np. odzieży, maseczek ochronnych, przyłbic, okularów ochronnych, ochronników słuchu, kasków), promowano wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i wyróżnieniem targowym Prezesa Kasy *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*.

Szczególną grupą adresatów spotkań szkoleniowych były dzieci i młodzież z terenów wiejskich, którzy przebywając na terenie gospodarstwa, jak również pomagając rodzicom w codziennych obowiązkach, narażeni są na szereg zagrożeń. Najmłodszych zapoznawano z *Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Formy przekazu dostosowywano do wieku uczestników, a urozmaiceniem spotkań były gry i zabawy, dyskusje, pokazy, projekcje filmów prewencyjnych.

W 2023 roku odbywały się również konferencje organizowane przez jednostki terenowe Kasy. Ich tematyka dotyczyła *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz dobrych praktyk związanych z pracą rolnika, a także wiedzy o zagrożeniach wypadkowych. Udział w nich brali rolnicy oraz przedstawiciele władz samorządowych i innych instytucji związanych z rolnictwem.

Dokumentacja zdjęciowa szkoleń, konferencji, spotkań szkoleniowych oraz pogadanek, zrealizowanych przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku

OR KRUS we Wrocławiu – szkolenie dla uczniów w Szkole Podstawowej w Czerwonej Wodzie

OR KRUS w Częstochowie – szkolenie dla uczniów w Szkole Podstawowej w Rusinowicach

OR KRUS w Częstochowie – szkolenie dla uczniów
w Zespole Szkół Podstawowych w Pawłowic

OR KRUS w Krakowie – pogadanka dla dzieci
podczas półkolonii w Zatorze

OR KRUS w Lublinie – szkolenie dla uczniów
w Szkole Podstawowej w Białopolu

OR KRUS w Łodzi – szkolenie dla uczniów
w Szkole Podstawowej w Widawie

OR KRUS w Łodzi – szkolenie dla młodzieży w Zespole Szkół
Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach

OR KRUS w Olsztynie – szkolenie dla uczniów Publicznej
Szkoły Podstawowej w Węzinie

OR KRUS w Rzeszowie – szkolenie dla uczniów w Szkole
Podstawowej w Łące

OR KRUS w Warszawie – szkolenie bhp dla dzieci w Sońsku

OR KRUS w Białymstoku – szkolenie dla dzieci podczas ferii zimowych w Orli

OR KRUS w Częstochowie – szkolenie dla rolników w Rybniku

OR KRUS w Białymstoku – szkolenie dla rolników w Dębniakach

OR KRUS w Zielonej Górze – szkolenie dla rolników w Kalsku

Podczas szkoleń przekazywano uczestniczącym w nich osobom szereg materiałów edukacyjnych, których zadaniem było wspomaganie zapamiętywania informacji o charakterze prewencyjnym. W 2023 roku były to m.in.:

- kalendarze prewencyjne dla rolników;
- broszury *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*;
- ulotki, m.in. pt. *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*;
- broszury odnoszące się do różnych aspektów bezpiecznej pracy, np. obsługi zwierząt gospodarskich, maszyn rolniczych czy pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
- monografie podsumowujące XX edycję Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*;
- puzzle dla dzieci;
- gry pamięciowe *Bezpieczny Krusik*;
- gry karciane dla dzieci *Mądry Krusik*;
- rodzinne gry prewencyjne **BEZPIECZNIE Z KRUSŁAWEM**.

Dodatkowo przekazywano rolnikom i ich rodzinom drobne przedmioty popularyzujące logotypy Kasy i kampanii prewencyjnych, zachęcające do udziału w działaniach prewencyjnych i zwracające uwagę na różne aspekty bezpieczeństwa podczas pracy w gospodarstwie rolnym (miarki, zestawy narzędzi, opaski na ramię, kamizelki odblaskowe, długopisy, latarki, parasole, powerbanki i plecaki). Spotkaniom towarzyszyły również prezentacje roll-upów tematycznych i plakatów, których zadaniem było wizualizowanie treści poruszanych podczas szkoleń.

Zapobieganie zatruciom środkami ochrony roślin

▲ Pamiętaj!
Podczas wykonywania zabiegów ze środków ochrony roślin używaj odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej. Unikaj kontaktu cieczy ze skórą i pamiętaj, że w czasie pracy nie można jeść, pić oraz palić tytoniu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Partner
VISION ZERO
Lubuski Instytut Rolniczy

NIE RYZYKUJESZ GDY ZNASZ I SZANUJESZ

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Zachowaj szczególną ostrożność podczas pracy z silnymi zwierzętami

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Partner
VISION ZERO
Lubuski Instytut Rolniczy

MADRZE POSTĘPUJESZ WYPADKU NIE SPOWODUJESZ

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ Pamiętaj!
Zachowaj bezpieczną odległość od pracującej maszyny

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Partner
VISION ZERO
Lubuski Instytut Rolniczy

ROLA ROLNIKA BY UPADKU UNIKAŁ

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

▲ Pamiętaj!
Dbaj o stan nawierzchni podwórza i ciągów komunikacyjnych

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

Partner
VISION ZERO
Lubuski Instytut Rolniczy

KOŚCI I STAWY TEŻ ROLNIKA SPRAWY

Zapobieganie chorobom układu ruchu

▲ Pamiętaj!
Stosuj właściwą technikę podnoszenia i przenoszenia

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

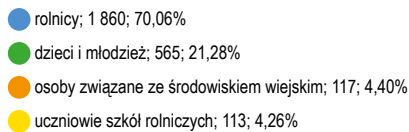
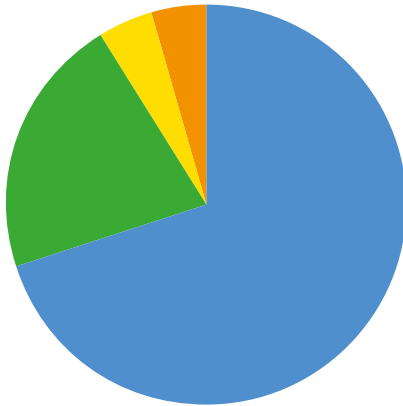
Partner
VISION ZERO
Lubuski Instytut Rolniczy

Kalendarz prewencyjny dla rolników na 2024 rok

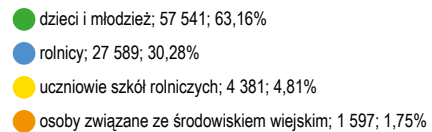
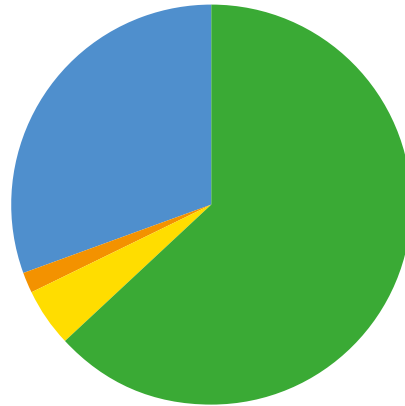
Wykonano również kalendarz prewencyjny dla rolników na 2024 rok, popularyzujący projekt Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego pod hasłem *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś*. Projekt łączy wszystkie formy oddziaływania prewencyjnego, które realizowane są w ramach kampanii prewencyjnych, odnoszących się do najczęściej występujących kategorii wypadków i grup chorób zawodowych. W kalendarzu na 2024 rok szczególną uwagę zwrócono na sposoby zapobiegania niewłaściwemu stosowaniu i magazynowaniu niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym w ramach kampanii *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*. Kalendarz popularyzował zasady prawidłowego stosowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym (m.in. środków ochrony roślin, nawozów, paliw) oraz ochrony środowiska naturalnego. W kalendarzu wykorzystano prace laureatów Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi*.

Konkursy prewencyjne przybierały różne formy: od testów sprawdzających wiedzę, stosowanych najczęściej w przypadku osób dorosłych, poprzez olimpiady dla młodzieży, po konkursy plastyczne, literackie czy teatralne, w których udział brały dzieci.

Wykres 18. Konkursy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku według grup odbiorców

Wykres 19. Uczestnicy konkursów przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku według grup odbiorców

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Nagrodami rzeczowymi dla laureatów konkursów były materiały prewencyjne poprawiające bezpieczeństwo pracy rolnika, np.: lampy oświetlające podwórza, zestawy narzędziowe, pasy transportowe, środki ochrony indywidualnej, opryskiwacze ręczne. Dzieci otrzymywały natomiast m.in. gry i zabawki edukacyjne, artykuły plastyczne, sprzęt sportowy i drobny sprzęt multimedialny.

OR KRUS w Bydgoszczy – konkurs dla uczniów w Szkole Podstawowej w Kruszynie

OR KRUS w Bydgoszczy – laureaci etapu wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Bezpieczeństwie Pracy w Rolnictwie

OR KRUS w Częstochowie – konkurs bhp podczas szkolenia w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Stanisława Szumca w Bielsku-Białej

OR KRUS w Lublinie – konkurs dla dzieci w Kamieniu

OR KRUS w Łodzi – konkurs dla uczniów ze szkół z gmin Czerniewice, Rzeczyca oraz Poświętne

OR KRUS w Łodzi – konkurs dla rolników w Mierzycach

OR KRUS w Olsztynie – konkurs dla rolników w Morągu

OR KRUS w Opolu – konkurs dla uczniów w Szkole Podstawowej w Chróście

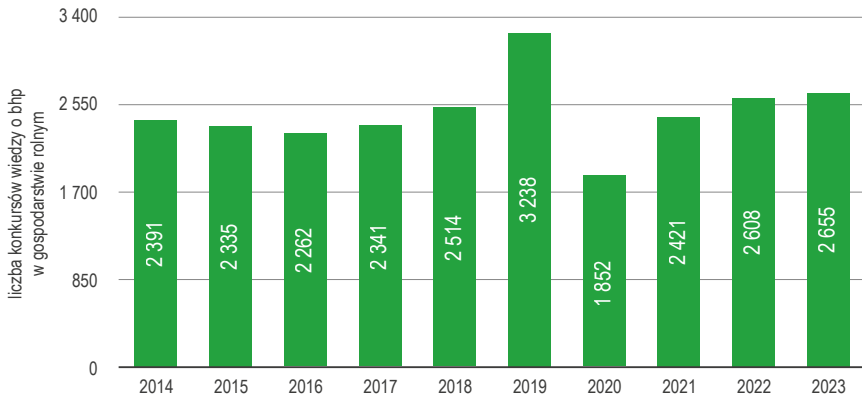

OR KRUS w Rzeszowie – konkurs dla rolników w Sędziszowie Małopolskim

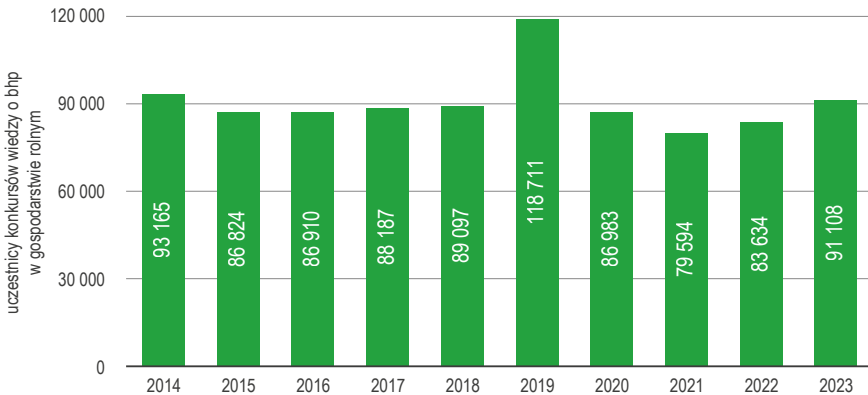
OR KRUS w Zielonej Górze – konkurs dla rolników w Połęcku

Wykres 20. Konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 21. Uczestnicy konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

XX Ogólnokrajowy Konkurs Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

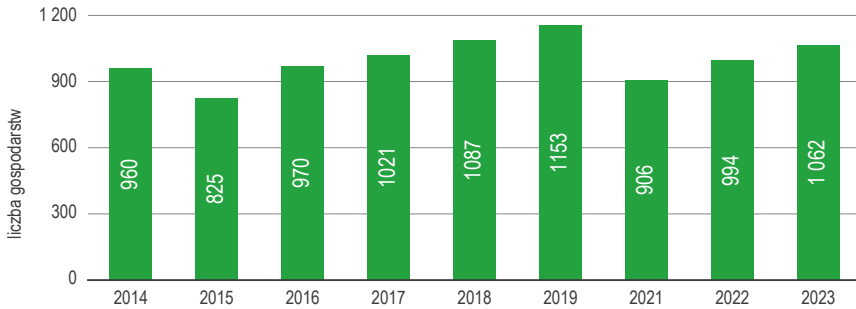
W I kwartale 2023 roku opracowano regulamin, ogłoszono i nadzorowano przebieg XX Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, któremu Patronatu Honorowego udzielił Prezydent RP Andrzej Duda. Przedsięwzięcie jest realizowane od 2003 roku w ramach działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym. Współorganizatorami przedsięwzięcia byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Patronat medialny sprawowały redakcje: TVP INFO, Telewizji Interaktywnej

i portalu rolnego platformy informacyjnej AgroNews.com.pl, witryny Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy, Tygodnika Poradnika Rolniczego, Rolniczego Przeglądu Technicznego, Wieści Rolniczych – portalu dla rolników oraz Magazynu Rolniczego Agro Profil. Partnerem strategicznym były AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych.

Plakat konkursowy

Celem Konkursu była promocja zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Udział w nim mogli brać właściciele zarówno dużych, jak i małych gospodarstw rolnych o różnych profilach produkcji. Uczestniczący w tym przedsięwzięciu rolnicy zaprezentowali swoje miejsca pracy i osiągnięcia zawodowe, zdobyli cenne nagrody, a przede wszystkim poddali gospodarstwa profesjonalnemu audytowi bezpieczeństwa pracy, który przeprowadziły komisje konkursowe. W 2023 roku w Konkursie uczestniczyły 1 062 gospodarstwa rolne, natomiast od 2003 roku wzięło w nim udział ponad 23 tysiące gospodarstw indywidualnych.

Wykres 22. Gospodarstwa rolne zgłoszone do Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 22. Zestawienie danych nt. profilu produkcji gospodarstw indywidualnych, uczestniczących w XX Ogólnokrajowym Konkursie *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

Profil produkcji	Produkcja mieszana	Produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	Produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	Produkcja roślinna – inne	Chów i hodowla zwierząt – bydło	Chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	Chów i hodowla zwierząt – inne	Działy specjalne	Inne niewymienione	Ogółem
Liczba gospodarstw	465	263	115	12	134	27	11	33	2	1 062
Udział w %	43,79%	24,76%	10,83%	1,13%	12,62%	2,54%	1,04%	3,11%	0,19%	100,0%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zasady uczestnictwa określał regulamin, opublikowany m.in. na stronie internetowej Kasy. Zgodnie z jego postanowieniami komisje konkursowe wszystkich szczebli oceniały:

- organizację obejścia, podwórza gospodarstwa oraz produkcji rolniczej;
- ład i porządek w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy;
- stan techniczny budynków inwentarskich i gospodarczych, a także maszyn, urządzeń, instalacji i narzędzi znajdujących się w gospodarstwie rolnym;
- warunki obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich oraz profilaktykę chorób odzwierzęcych;
- wyposażenie w środki ochrony osobistej i urządzenia wspomagające bezpieczną pracę;
- sposób przechowywania i postępowania ze środkami ochrony roślin i innymi substancjami niebezpiecznymi;
- dbałość o środowisko naturalne;

- estetykę gospodarstwa oraz organizację miejsca wypoczynku rodziny, w tym placu zabaw dzieci;
- zastosowane rozwiązania organizacyjne, techniczne i technologiczne wpływające na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwie rolnym.

Konkurs odbywał się w trzech etapach: regionalnym, wojewódzkim, a 16 najbezpieczniejszych gospodarstw w kraju weszło do etapu centralnego. W lipcu i sierpniu 2023 roku powołana przez Prezesa KRUS Centralna Komisja Konkursowa wizytowała oraz oceniała gospodarstwa szesnastu finalistów. W jej skład wchodziła przedstawiciel Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Państwowej Inspekcji Pracy, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Polskiego Stowarzyszenia Ochrony Roślin, Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego – Państwowego Instytutu Badawczego oraz partnera strategicznego – AGRO Ubezpieczeń – Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych.

Zwycięzcami jubileuszowej XX edycji Konkursu zostali Państwo Jolanta i Sławomir Tupikowscy z Wólki Zdunkówki w województwie lubelskim, którzy na 210 ha gruntów zajmują się produkcją zbóż – pszenicy, pszenżyta, kukurydzy i rzepaku. Laureaci otrzymali główną nagrodę w konkursie – ciągnik rolniczy ufundowany przez Prezesa KRUS.

2023
KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

III miejsce

w XX Ogólnokrajowym Konkursie
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

**Olga i Tomasz
Piotrowscy**

Salina
woj. dolnośląskie

2023
KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

III miejsce

w XX Ogólnokrajowym Konkursie
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

**Weronika i Sebastian
Błachowie**

Bażnow
woj. lubuskie

2023
KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Nagrada specjalna Głównego Inspektora Pracy za stosowanie
udogodnień i rozwiązań technicznych zwiększających
bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym

**Dorota i Kazimierz
Dąbrowscy**

Dębawiec
woj. podkarpackie

2023
KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

Wyróżnienie specjalne za dostosowanie gospodarstwa
do zmiany profilu produkcji rolniczej

**Renata i Waldemar
Borowczykowie**

Moszna
woj. opolskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Wyróżnienie specjalne za bezpieczne prowadzenie
wielokierunkowej produkcji rolnej*

**Urszula i Andrzej
Chudaszkowie**

*Miedźno
woj. śląskie*

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Wyróżnienie specjalne za organizację siedziska gospodarstwa rolnego
oraz warsztatu narzędziowego*

**Monika i Marcin
Ciastowscy**

*Helenówka
woj. świętokrzyskie*

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce
zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*

**Iwona i Lech
Kacprzykowie**

*Masina
woj. zachodniopomorskie*

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

*Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce
zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*

**Jadwiga i Ryszard
Budowie**

*Wojciechowo
woj. wielkopolskie*

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

**Joanna i Władysław
Bierkowsky**

Tymwałd
woj. warmińsko-mazurskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

**Małgorzata i Janusz
Wielbutowie**

Borkowo
woj. podlaskie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

**Urszula i Józef
Pielakowie**

Polik
woj. mazowieckie

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**Finaliści XX Ogólnokrajowego Konkursu
„Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”**

Wyróżnienie za udział w finale Konkursu i stosowanie w praktyce zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

**Eстера i Jacek
Wąwoźni**

Chodów
woj. małopolskie

Gala podsumowująca XX edycję Konkursu odbyła się 22 września 2023 roku w Auli Kryształowej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego Warszawie. Podczas uroczystego podsumowania jubileuszowej edycji Konkursu, zwycięzcy wszystkich poprzednich edycji otrzymali monografię przedstawiającą dwudziestoletnią historię tego przedsięwzięcia, a laureaci XX edycji otrzymali dyplomy, listy gratulacyjne Prezydenta RP oraz nagrody pieniężne i rzeczowe ufundowane przez: Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Głównego Inspektora Pracy, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, SWIMER Sp. z o.o., Bayer Crop Science Sp. z o.o., Kingspan Water & Energy Sp. z o.o., Syngenta Polska Sp. z o.o., Grupę Azoty S.A., Krajową Radę Izb Rolniczych, Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin, Krajową Grupę Spożywcą S.A., Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, NSZZ RI „Solidarność”, Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „Regiony”, Związek Młodzieży Wiejskiej, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Stowarzyszenie Innowatorów Wsi, Telewizję Interaktywną i portal rolny AgroNews.com.pl., portale Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy i wiescirolnicze.pl, wydawnictwa Agro Profil, Rolniczy Przegląd Techniczny oraz Tygodnik Poradnik Rolniczy.

Wystąpienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Roberta Telusa

Wystąpienie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik

Laureaci I miejsca Państwo Jolanta i Sławomir Tupikowscy z dziećmi i przedstawicielami organizatorów i fundatorów

Zwycięzcy etapu centralnego dwudziestu edycji Konkursu

Przekazanie nagrody głównej Prezesa KRUS (ciągnika rolniczego) odbyło się 12 października 2023 roku w gospodarstwie zwycięzców Konkursu – Państwa Jolanty i Sławomira Tupikowskich.

Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik wręcza nagrodę laureatom Konkursu

Nagroda główna w XX Ogólnokrajowym Konkursie *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – ciągnik rolniczy

Po raz trzynasty został przeprowadzony internetowy konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – największy w Polsce tego typu konkurs w branży agro. Na portalu agronews.com.pl zaprezentowano gospodarstwa laureatów etapów wojewódzkich XX edycji Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, a następnie internauci oddawali swoje głosy na te, które w ich ocenie były najbezpieczniejsze. Od 10 sierpnia do 17 września 2023 roku oddano ponad 78 657 głosów. Laureatami, z wynikiem 34 321 głosów, zostali Państwo Jadwiga i Ryszard Budowie z województwa wielkopolskiego, którzy otrzymali nagrodę od sponsora konkursu – firmy Generali Agro oraz nagrodę od Telewizji Interaktywnej i portalu rolnego AgroNews.com.pl.

XIII Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci

Przeprowadzono XIII edycję Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy, niebezpiecznych substancji unikamy*, którego celem było promowanie pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych* związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat.

Plakat konkursowy

Trzynasta edycja Konkursu miała zwrócić uwagę najmłodszych na zasady prawidłowego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, m.in. środków ochrony roślin, nawozów, paliw itp., oraz ochrony środowiska. Honorowy Patronat nad Konkursem objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Organizację Konkursu wsparły: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wsparcia medialnego udzieliły redakcje: Telewizji Interaktywnej i platformy informacyjnej AgroNews.com.pl, Tygodnika Poradnika Rolniczego, magazynu rolniczego Agro Profil, witryny Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy, portalu wiescirolnicze.pl oraz magazynu Rolniczy Przegląd Techniczny. Partnerem strategicznym były AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych.

Organizatorzy

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

ARMR
Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Patroni medialni

AgroNews
com.pl

magazyn rolniczy
Agro Profil

TPR
Tygodnik Poradnik
ROLNICZY

Gospodarz.pl
Twój Portal Rolniczy

wiescirolnicze.pl

Partner
strategiczny

AGRO Ubezpieczenia

Zadanie konkursowe polegało na wykonaniu dwuwymiarowej pracy plastycznej, w formacie A3, w dowolnej technice, obrazującej upowszechniane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego sposoby zapobiegania skutkom niewłaściwego stosowania oraz magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, m.in. środków ochrony roślin, nawozów oraz paliw.

Tabela 23. Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi* – liczba uczestników w latach 2014–2023

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba uczestników	36 418	33 396	34 722	36 774	36 116	49 574	57 569	43 234	39 164	38 146
Liczba szkół	2 509	2 311	2 408	2 797	2 987	3 597	4 118	3 744	3 169	3 184

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zgodnie z Regulaminem Konkursu, Centralna Komisja Konkursowa dokonała wyboru najlepszych prac spośród 96 zakwalifikowanych do etapu centralnego przez Wojewódzkie Komisje Konkursowe.

I miejsce w kategorii kl. 0–3
Nikodem Gaura z woj. małopolskiego

II miejsce w kategorii kl. 0–3
Zofia Brożek z woj. małopolskiego

III miejsce w kategorii kl. 0–3
Jan Ebert z woj. zachodniopomorskiego

I miejsce w kategorii kl. 4–8
Łucja Sokolowska z woj. podlaskiego

II miejsce w kategorii kl. 4–8
Emilia Musielińska z woj. śląskiego

III miejsce w kategorii kl. 4–8
Miłozh Szymański z woj. podkarpackiego

Nagrodami w konkursie były sprzęt multimedialny ufundowany przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także nagrody przygotowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcję Pracy, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Grupę Azoty S.A., Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin, patronów oraz partnera strategicznego AGRO Ubezpieczeń – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych – otrzymało je pięćdziesięciu uczniów. Uroczyste podsumowanie oraz wręczenie nagród odbyło się 15 czerwca 2023 roku w Teatrze Lalka w Warszawie, mieszczącym się w Pałacu Kultury i Nauki. W gali udział wzięli: Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik, przedstawiciele współorganizatorów, partnerów i patronów, fundatorów nagród dla dzieci oraz laureaci wraz z rodzinami.

Laureat Konkursu zaraz po odebraniu nagród

Wręczenie nagród laureatce Konkursu

Prezentacja prac plastycznych podczas uroczystej gali w Teatrze Lalka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

V Ogólnopolski Konkurs dla Młodzieży *Moja Wizja Zero*

Przeprowadzono V edycję Ogólnopolskiego Konkursu dla Młodzieży *Moja Wizja Zero – Bezpiecznie z Niebezpiecznymi Substancjami w Gospodarstwie Rolnym* pod Patronatem Honorowym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Współorganizatorami konkursu byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Państwowa Inspekcja Pracy, AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Fundacja PGE. Patronat medialny nad Konkursem objęła TVP INFO.

Plakat konkursowy

Konkurs był adresowany do młodzieży szkół podstawowych, średnich i wyższych w wieku 13–21 lat. Celem konkursu było propagowanie wśród młodzieży właściwych zachowań związanych z pracą na terenie gospodarstwa rolnego oraz popularyzowanie 7 Złotych Zasad Wizji Zero. Udział w nim polegał na przygotowaniu krótkiego filmu pod hasłem *Moja Wizja Zero – Bezpiecznie z Niebezpiecznymi Substancjami w Gospodarstwie Rolnym*, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zasady postępowania z substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia ludzi i zwierząt w gospodarstwie rolnym.

Do Konkursu zakwalifikowano 46 filmów, z których Komisja Konkursowa pod przewodnictwem Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik wybrała trzy najlepsze oraz wyróżniła cztery kolejne prace. Trzy filmy zostały dodatkowo wyróżnione nagrodami specjalnymi. Kryteriami wyboru były: zgodność z tematyką konkursu, oryginalność i pomysłowość oraz jakość i walory estetyczne utworu.

Organizacja Konkursu jest jednym z działań prewencyjnych Kasy mających na celu poprawę bezpieczeństwa pracy i życia w gospodarstwie rolnym. Kierowanie ich do dzieci i młodzieży ma na celu kształtowanie właściwych zachowań, które zaprocentują w przyszłości poprawą bezpieczeństwa oraz zmniejszeniem liczby wypadków w rolnictwie.

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik podczas uroczystej gali w Auli Kryształowej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Prezentacja jednego z nagrodzonych filmów

Laureatka I miejsca w V edycji Konkursu *Moja Wizja Zero* 2023 Simona Bugdol w gronie Organizatorów

Wspólne zdjęcie Laureatów Konkursu *Moja Wizja Zero* z Organizatorami

IV Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci na Rymowanek o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym

Przeprowadzono czwartą edycję Konkursu dla Dzieci na Rymowanek o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie na wsi mamy, niebezpiecznych substancji unikamy* pod Patronatem Honorowym Ministra Edukacji i Nauki. Patronem medialnym Konkursu była TVP INFO.

Plakat konkursowy

Celem konkursu było promowanie prawidłowych nawyków i zachowań dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Czwarta edycja przebiegła pod hasłem *Bezpiecznie na wsi mamy, niebezpiecznych substancji unikamy* i służyła upowszechnianiu wiedzy o zapobieganiu skutkom niewłaściwego magazynowania i stosowania w gospodarstwie rolnym szkodliwych substancji chemicznych, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw, itp., oraz o zasadach ochrony środowiska naturalnego. Działanie było częścią kampanii prewencyjnej *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*, a jego adresatami – dzieci urodzone w latach 2008–2012, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekun prawny podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie przyjmowania zgłoszeń do Konkursu. Zadanie konkursowe polegało na ułożeniu rymowanki

popularyzującej sposoby ograniczenia ryzyka oddziaływania substancji szkodliwych na istoty żywe i skażenia środowiska naturalnego w gospodarstwach rolnych. Nadesłało 2 072 prac, a do etapu centralnego zakwalifikowało się ich 48.

Powołana przez Prezesa KRUS Komisja Konkursowa oceniła prace konkursowe według regulaminowych kryteriów. Autorzy dwudziestu najlepszych otrzymali nagrody w postaci tabletów, a także upominki ufundowane przez Ministra Edukacji i Nauki. Podsumowanie konkursu z udziałem Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka oraz Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik odbyło się 13 czerwca 2023 roku w gmachu Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Wystąpienie Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

Wręczenie nagród laureatom Konkursu

Laureaci Konkursu podczas prezentacji swoich prac

Laureaci Konkursu z Prezes Kasy dr Aleksandrą Hadzik oraz Ministrem Edukacji i Nauki Przemysławem Czarnkiem

Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym

W 2023 roku przeprowadzono IV Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś*, zrealizowany pod patronatem medialnym TVP INFO. Do realizacji tego przedsięwzięcia wykorzystano platformę moodle – narzędzie, które umożliwia prowadzenie działań edukacyjnych bez konieczności bezpośredniego kontaktu i jest dostępne w dowolnym czasie. Tematyka konkursu dotyczyła zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników. Udział w konkursie wymagał zarejestrowania się na stronie internetowej konkursu, a następnie udzielenia odpowiedzi na 25 pytań jednokrotnego wyboru wylosowanych przez komputer spośród 50 opracowanych. W konkursie ogłoszonym w połowie października 2023 roku i trwającym do 20 listopada tego samego roku uczestniczyło 1 496 osób. Wszyscy nagrodzeni (50 osób) otrzymali nagrody rzeczowe – myjki ciśnieniowe, pomocne w utrzymaniu czystości w gospodarstwach rolnych.

Plakat IV Ogólnopolskiego Konkursu Testowego z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym
Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś

Uroczyste podsumowanie Konkursu z udziałem Zastępcy Prezesa KRUS Jacka Paziewskiego odbyło się 4 grudnia 2023 roku w Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dyrektor Biura Prewencji Cezary Nobis oraz Zastępca Prezesa KRUS Jacek Paziewski podczas ogłaszania wyników konkursu

Nagroda główna w IV Ogólnopolskim Konkursie Testowym – myjka ciśnieniowa

Kurs e-learningowy dla dzieci pt. **Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy**

Kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy* w nowoczesnej formie przybliży dzieciom zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych oraz uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia. Po raz piąty przeprowadzono losowanie hulajnóg dla dzieci, które rozwiązały kurs i przesyłały do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego certyfikaty potwierdzające ten fakt wraz z formularzami zgłoszeniowymi. Przedsięwzięcie rozpowszechniano wśród najmłodszych mieszkańców wsi poprzez stronę internetową i FB Kasy, a także za pośrednictwem Oddziałów Regionalnych KRUS.

Plakat konkursowy zachęcający do udziału w losowaniu hulajnóg wśród dzieci, które ukończyły kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*

Działanie skierowane było do dzieci urodzonych w latach 2009–2017, których przynajmniej jeden rodzic/opiekun prawny podlega ubezpieczeniu w KRUS. Wpłynęło 2 307 zgłoszeń, a sam kurs osiągnął liczbę 15 696 odsłon. 15 listopada 2023 roku uroczystego losowania dokonali Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik oraz Zastępca Prezesa KRUS Marek Surmacz. Hulajnogi przekazano laureatom za pośrednictwem Oddziałów Regionalnych KRUS.

Prezes Kasy dr Aleksandra Hadzik i Zastępca Prezesa KRUS Marek Surmacz losują zwycięskie zgłoszenia dzieci, które otrzymają hulajnogi

Nagrody – hulajnogi – dla zwycięzców Konkursu

XXVIII Konkurs na publikacje *W rolnictwie można pracować bezpieczniej*

W 2023 roku rozstrzygnięto ogłoszoną na początku 2022 roku XXVIII edycję Konkursu *W rolnictwie można pracować bezpieczniej* na publikacje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolników. Celem prowadzonego od 1994 roku Konkursu jest oddziaływanie na poprawę bezpieczeństwa pracy oraz zdrowia rolników i ich rodzin poprzez upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach i popularyzowanie ustanowionych przez Prezesa Kasy *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Konkurs adresowany był do dziennikarzy prasy ogólnokrajowej i regionalnej, rozgłośni radiowych i ośrodków telewizyjnych, a także do innych osób publikujących w środkach masowej komunikacji.

Nadesłane materiały, zgodnie z regulaminem Konkursu, oceniane były w dwóch kategoriach: najlepsza publikacja oraz najlepszy cykl publikacji, w podziale na: artykuły prasowe i publikacje internetowe, audycje radiowe oraz audycje telewizyjne. Do XXVIII edycji konkursu zgłoszono 90 publikacji.

Laureaci Konkursu z Prezes Kasy dr Aleksandrą Hadzik, Przewodniczącym Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników Jackiem Adamczukiem, Zastępcą Przewodniczącego Komisji ds. Prewencji i Rehabilitacji Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników Renatą Beger oraz Dyrektorem Departamentu Oświaty i Polityki Społecznej Anną Radecką

Podsumowanie Konkursu z udziałem Prezesa KRUS dr Aleksandry Hadzik, Przewodniczącego Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników Jacka Adamczuka, Zastępcy Przewodniczącego Komisji ds. Prewencji i Rehabilitacji Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników Renaty Beger oraz Dyrektora Departamentu Oświaty i Polityki Społecznej Anny Radeckiej odbyło się 24 lutego 2023 roku w Centrali Kasy Ubezpieczenia Społecznego.

Podczas tego wydarzenia zainaugurowano kolejną – XXIX edycję Konkursu *W rolnictwie można pracować bezpiecznie*, która ma na celu popularyzowanie właściwego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw, itp., oraz zasad dotyczących ochrony środowiska naturalnego.

KONKURS NA PUBLIKACJE

W ROLNICTWIE MOŻNA PRACOWAĆ BEZPIECZNIEJ

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
zaprasza do udziału w XXIX konkursie na publikacje

Termin nadsyłania prac upływa 12 stycznia 2024 r.

Bezpieczny Rolnik
Bezpieczna Wieś

BEZPIECZNIE
Z NIEBEZPIECZNYMI
SUBSTANCJAMI

VISION
ZERO
Widoczny
Wzrost

Plakat XXIX edycji konkursu *W rolnictwie można pracować bezpiecznie* na publikacje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolników

4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych

Osobiste spotkania z rolnikami są cenną formą popularyzowania zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie. Wśród nich szczególną wartość mają wizyty i przeglądy gospodarstw rolnych połączone z instruktażem dotyczącym bezpiecznego wykonywania różnego rodzaju prac w gospodarstwach rolnych, związanych np. z uprawą roślin czy hodowlą zwierząt. Przeglądy przybierają formę zindywidualizowanych spotkań doradczych, podczas których pracownicy Kasy wspólnie z rolnikiem oceniali stan bezpieczeństwa w gospodarstwie. Przebieg i zakres przeglądów uzależniony był od pory roku i stopnia natężenia prac, a dotyczyły one m.in.: przygotowania gleby pod zasiewy (wiosną), sianokosów czy żniw (latem), wykopków i przechowywania płoń (jesienią i zimą). Pracownicy Kasy sprawdzili stan techniczny maszyn i urządzeń, a także wskazali zagrożenia związane z użytkowaniem wadliwego sprzętu, brakiem środków ochrony osobistej i stosowanego wyposażenia. Zwracano również uwagę rolników na stan podwórzy, bałagan w obejściu, stan instalacji elektrycznej i przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy w trakcie wykonywania prac rolniczych. Podczas spotkań z rolnikami omawiano również wpływ stanu psychofizycznego osoby pracującej na ryzyko wystąpienia wypadku. Przypominano o konieczności regularnych kontroli stanu zdrowia, robienia przerw w pracy, jak również stosowania okrycia ciała w upalne, słoneczne dni i nawadniania organizmu.

Szczególnym rodzajem przeglądów gospodarstw były spotkania z rolnikami podczas prowadzenia postępowania powypadkowego. Stanowiły one również okazję do oceny poziomu bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym, zidentyfikowania występujących w nim zagrożeń wypadkowych i wskazania sposobów ich eliminowania. Wykorzystywano do tego celu listy kontrolne wskazujące na zagrożenia występujące w najliczniejszych grupach wypadkowych: *upadek osób; uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta oraz pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*. W związku z uruchomieniem nowej kampanii prewencyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*, która ma na celu zapobieganie skutkom niewłaściwego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym oraz popularyzowanie zasad ochrony środowiska naturalnego, powstała lista kontrolna, która pomaga rolnikom w identyfikacji zagrożeń wynikających ze stosowania w produkcji rolniczej środków ochrony roślin, nawozów, paliw i innych substancji niebezpiecznych.

Listy kontrolne stosowane do identyfikacji zagrożeń wypadkowych w indywidualnych gospodarstwach rolnych

Lista kontrolna
Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń
przyczyniających się do zaistnienia wypadków i chorób
zawodowych rolników związanych ze stosowaniem w produkcji
rolniczej substancji niebezpiecznych

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Czy środki ochrony roślin, paliwa, nawozy, leki weterynaryjne i inne substancje chemiczne stosowane do produkcji rolniczej kupujesz u legalnych, sprawdzonych dostawców?			
2.	Czy przed przystąpieniem do pracy ze środkami ochrony roślin, paliwami, nawozami, lekami weterynaryjnymi i innymi substancjami chemicznymi czytasz etykiety na ich opakowaniach i stosujesz się do zaleceń producenta, w zakresie ich przechowywania, stosowania, zalecanych dawek itp.?			
3.	Czy substancje niebezpieczne przechowujesz na właściwym podłożu, z dala od źródeł wody, zabezpieczasz przed oddziaływaniem słońca i opadów atmosferycznych?			
4.	Czy w Twoim gospodarstwie miejsca przechowywania substancji niebezpiecznych są oznakowane? Czy stosujesz dodatkowo oznakowanie np. o łatwości palności przechowywanych substancji?			
5.	Czy zabezpieczasz i ograniczasz dostęp do substancji niebezpiecznych osobom postronnym, w tym dzieciom?			
6.	Czy posiadasz środki ochrony indywidualnej do stosowania podczas pracy z substancjami niebezpiecznymi i ich używasz?			
7.	Czy środki ochrony roślin stosujesz zgodnie z zaleceniami i w dawkach wskazanych przez producenta?			
8.	Czy na zaistnienie środka ochrony roślin przewidziasz okresu prewencji i karencji?			
9.	Czy zatrudniasz osoby postronne o zastosoaniu oprysku?			
10.	Czy pamiętasz o wyznaczeniu miejsca w gospodarstwie na przechowywanie zużytych opakowań po niebezpiecznych substancjach?			
11.	Czy opakowania po środkach ochrony roślin oddzielne dla spryskiwaczy?			
12.	Czy przystępując do pracy ze środkami ochrony roślin masz za sobą wodę?			
13.	Czy wykonywasz opryski bez szkody dla owadów zapylających (m.in. po ich oblocie, nie stosujesz preparatów toksycznych dla pszczół w okresie kwitnienia roślin uprawnych oraz w uprawach, na których występują wlotowe owiesy, lub pokrytych spadzią, jak również przewidziasz okresy bezszkodności)?			
14.	Czy stosujesz aktualnie zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin?			
15.	Czy do stosowania środków ochrony roślin używasz skalibrowanego, sprawnego technicznie i po aktualnych badaniach technicznych sprzętów?			
16.	Czy do pracy ze środkami ochrony roślin stosujesz zasady: nie przystępujesz do pracy na czczo, a w czasie pracy i bezpośrednio po niej nie jemy, nie pijemy ani nie palisz?			

Lista kontrolna
Ocena gospodarstwa rolnego
pod kątem zagrożeń przyczyniających
się do zaistnienia wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Przechowywanie maszyn i urządzeń w miejscu uniemożliwiającym swobodny dostęp do nich osobom nieupoważnionym (m.in. dzieciom) oraz zwierzętom.			
2.	Dostępność instrukcji obsługi maszyn i urządzeń będących na wyposażeniu gospodarstwa.			
3.	Kompletne, nieuszkodzone osłony i zabezpieczenia ruchomych oraz ostnych elementów maszyn i urządzeń.			
4.	Wyposażenie gospodarstwa w odzież roboczą przylegającą do ciała, chroniącą przed chłodem i przegrzaniem.			
5.	Dostępność środków ochrony indywidualnej – ochron głowy, uszu, twarzy, rąk oraz układu oddechowego.			
6.	Wyposażenie wałów napędowych WOM w kompletne nieuszkodzone osłony i łańcuchki.			
7.	Wyposażenie piarki tarzawej w kompletne osłony, klin rozprężający, gorzuchę i środek.			
8.	Prawidłowe ustawienie piarki tarzawej, porządek wokół urządzenia.			
9.	Sprawy hamulec bezwładnościowy w pilarnie łańcuchowej.			
10.	Ciągniki rolnicze: <ul style="list-style-type: none"> a) sprawne technicznie, posiadające sygnał dźwiękowy i aktualne badania techniczne; b) wyposażone w bezpieczne kabiny lub ramy ochronne; c) słopnie wejściowe – utrzymane w dobrym stanie technicznym, czyste. 			
11.	Wyposażenie gospodarstwa w podory i kliny itp., zapobiegające niekontrolowanemu przemieszczaniu się maszyn oraz urządzeń.			
12.	Sprawy sprzętyny i podory ustabiające agregowanie.			
13.	Słopnie wejściowe, schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep, maszyn itd.			
14.	Wyposażenie ciągników i maszyn samoczynnych w apteczki pierwszej pomocy, gaśnice, kamizelki odblaskowe i trójkątne ostrzegawcze.			
15.	Stosowanie nożowników zabezpieczających ładunki objętościowe przed samoczynnym przemieszczaniem się lub upadkiem podczas transportu (altostawionych pasów spinających, podwyższonych hurt itp.).			
16.	Neuszkodzone instalacje podłączenia zasilające elektronarzędzia i urządzeń elektrycznych, wyposażone w zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym.			

Lista kontrolna
Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń
przyczyniających się do zaistnienia ryzyka wypadków z grupy „upadek osób”

Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Porządek w obrębie podwórza, obejścia i stanowisk pracy oraz w pomieszczeniach gospodarskich.			
2.	Wystoszone siatki komunikacyjne, płace manewrowe, itp.			
3.	Odprowadzenie wód opadowych.			
4.	Odstąpienie części mieszkalnej gospodarstwa od produkcyjnej.			
5.	Nawierzchnia podwórza w dobrym stanie, bez nierówności, utwardzona, nieśliska.			
6.	Uporządkowane ciągły komunikacyjne, niezastawione, bez porzuconych przedmiotów, narzędzi, ledzących przewodów elektrycznych itp.			
7.	Oświetlenie podwórza i stanowiska pracy oraz wnętrza budynków gospodarskich.			
8.	Brak użytków i nierówności podłóg i posadzek w budynkach.			
9.	Oznakowanie progów w wejściach i przejściach.			
10.	Zabezpieczenia drzwi przed samoczynnym zamknięciem.			
11.	Otwory w stropach i ścianach służące do zrzucaania pasz i słomy zabezpieczone balustradami, składającymi się z poręczy ochronnych umieszczonych na wysokości co najmniej 1,1 m i kratowniców o wysokości co najmniej 0,15 m, licząc od poziomu stropu pod poddaszem.			
12.	Schody: <ul style="list-style-type: none"> a) prawidłowo wykonane słopnie (kąt nachylenia 30°; wysokość/łębokość słopnia – 0,17m/0,29m); b) dobra przyczepność i czystość nawierzchni; c) poręcze (przy schodach powyżej 5 stopni); d) brak użytków w stropach schodów; e) niezastawione przedmioty; f) zadziwienie schodów zewnętrznych. 			
13.	Ciągniki rolnicze: <ul style="list-style-type: none"> a) dobry stan i czystość słopni wejściowych; b) ład i porządek w kabine, brak porzuconych narzędzi i innych przedmiotów. 			
14.	Schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep używanych w gospodarstwie.			
15.	Stanowiska, kłopy, łaski dla zwierząt zbudowane w sposób, który umożliwia kamienie i pojeźnię bez wchodzenia do środka, a także otwieranie drzwi na zewnątrz.			
16.	Zabezpieczenie antypoślizgowe na ciągach komunikacyjnych, w pomieszczeniach związanych z obsługą zwierząt, gdzie występuje woda i odchody.			
17.	Brak zagrożeń dla osób postronnych ze strony pasów stródkujących (koje i wiatki).			
18.	Używane obuwia robocze z podeszwą antypoślizgową i ułatwiającą stąp śliskim.			
19.	Dostępność narzędzi awaryjnego do pracy w zbiornikach i na wysokości.			
20.	Drabiny: <ul style="list-style-type: none"> a) prawidłowo ustawione, pod kątem nieprzekraczającym 65-75° oraz posiadające podparcie przeciwko schodzeniu na co najmniej 0,75 m; b) posiadające zabezpieczenia przed przewróceniem i osunięciem (haki zaczepowe, zabezpieczenia ramowe lub restki); c) czyste, w dobrym stanie technicznym. 			
21.	Wyposażenie w sprzęt wspomagający transport ręczny (np. taczki, wózki, wózki, drążki).			
22.	Wystylizony i wygodzony wybieg dla drobiu oraz systematyczne sprzątanie pomieszczeń.			

 Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich				
Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Praca przy zwierzętach zlecana jest osobom dorosłym, zdrowym, sprawnym fizycznie, znającym ich naturalne zachowania, fizjologię i behawiorystykę.			
2.	Osoba pracująca przy zwierzętach zna je ich charakter i zachowania, a przed rozpoczęciem obsługi uważnie je obserwuje.			
3.	Dotyczyność ciepłej i zimnej wody do mycia rąk oraz środków dezynfekcyjnych.			
4.	Dotyczyność odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej tj. nakrycie głowy, rękawic, fartuchów ochronnych, masek przedwydechowych, okularów i obuwia.			
5.	Zapobieganie obrażeniom odleśniaszonym (bólom głowy, miazgociemu, zapaleniu mózgu) poprzez stosowanie środków zabezpieczających w postaci krytego obuwia, przewiewnej i szczelnej odzieży ochronnej w jasnym kolorze odsłaniającej nogi i ręce, nakrycia głowy, używanie repelentów (środków odstraszających kleszcze).			
6.	Stosowanie urządzeń technicznych eliminujących prace ręczne przy dowożeniu i dozowaniu paszy, usuwaniu odchodów zwierzęcych oraz pojeniu zwierząt.			
7.	Stosowanie płyt przepędowych, posłonek, palenicy, kagałek			
7.	I innych urządzeń wspomagających przepędzanie zwierząt oraz wykonywanie zabiegów weterynaryjnych i zoohigienicznych.			
Dostosowanie budynków, w których prowadzona jest hodowla zwierząt do profilu prowadzonej produkcji, tj.:				
a. pomieszczenia odpowiednio przestronne, z wydzielonymi korytarzami paszowymi i bez progów.				
b. użytkowanie koryci i podłóg w taki sposób, by umożliwić zadawanie pokarmu i wody bez konieczności wchodzenia między zwierzęta.				
c. konstrukcja i wysokość koryci, zagrod i boków uniemożliwiająca zwierzętom ich niekontrolowane opuszczenie i zżarcie.				
d. sprawa wentylacja i osłonięcie.				
9.	Wydzielono pomieszczenie lub zagrodę, umożliwiającą bezpieczne wykonanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych.			
10.	Wydzielono i oznaczono miejsce dla osobników niebezpiecznych, chorych oraz karmiących samiec, które wykazują skłonność do kopania i gżdzienia.			
11.	Oznaczenie barwanami bezpieczeństwa i ostrzeżeniami nierówności nawierzchni podłoża, progów w otworach drzwiowych, na dachach komunikacyjnych i w przejściach oraz niskich słupów i wystających elementów znajdujących się na wysokości poniżej 2 m.			
12.	Uprzątnięcie pomieszczenia inwentarskie z bezwartościowymi dagami kontaktowymi – niezastawione zbędny przedmiotami.			
13.	Okresowe czyszczenie, dezynfekcja i inne zabiegi przeciwdziałające m.in. zagrzybieniu ściłn i sufitów.			
14.	Drzwi pomieszczeń inwentarskich otwierają się na zewnątrz i posiadają zabezpieczenie przed samoczynnym zamknięciem.			

 Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich				
Lp.	Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie dotyczy
15.	Zabezpieczenie pokrywami lub rusztem przed przypadkowym wypadnięciem do zbiorników bezodpływowych, śluzienek oraz kanałów odprowadzających ścieki, ogrodniki i ogrodniki.			
16.	Posadzki lub mały antypoślizgowy w pomieszczeniach o dużej wilgotności; narzobionych na wrode lub odchody zwierzęce, np. halach udogowych, na ciągach komunikacyjnych.			
17.	Bezpieczne podłączenia urządzeń elektrycznych, posiadające zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym.			
18.	Utrzymywanie zwierząt w doborstanie, tj. zaspokojenie ich podstawowych potrzeb w zakresie: żywienia, dostępu do wody, potrzebnej przestrzeni życiowej, towarzyszenia innym zwierzętom, leczenia, higieny utrzymania, mikroklimatu pomieszczeń i warunków świetlnych.			
19.	Ogrodzenie elektryczne pastwiska jest oznaczone tablicami ostrzegawczymi, a wybiegi dla zwierząt wyposażone w wyłcia ewakuacyjne dla osób wykonujących prace przy ich obsłudze.			
20.	Wydzielono i wyodrębniono wybieg dla drobitu i miejsca składowania porostu zbliżonego z dala od zabudowań i uciek wody.			
21.	Zapewniono psom stróżującym duży kocioł i wybieg, odpowiednia karmie, stały dostęp do wody oraz opiekę weterynaryjną, a także ograniczono kontakt z osobami postronnymi.			

Rolnik może korzystać z list samodzielnie i tym samym poznać obszary działania gospodarstwa wymagające zmian, tj. sfery, w których występują zagrożenia dla osób pracujących i przebywających na jego terenie. Listy kontrolne do pobrania znajdują się na stronie www.gov.pl/krus. W 2023 roku inspektorzy Kasy zwizytowali 13 164 gospodarstwa rolne, gdzie przeprowadzili przeglądy gospodarstw i prac polowych oraz udzielili rolnikom indywidualnego instruktażu, który miał za zadanie motywować odbiorców do podjęcia działań w celu eliminacji zagrożeń występujących na terenie danego gospodarstwa.

OR KRUS w Częstochowie – wizytacja podczas prac polowych w Goleszowie

OR KRUS w Krakowie – przegląd prac polowych podczas żniw

OR KRUS w Poznaniu – wizytacja jesienne

OR KRUS w Rzeszowie – udzielanie instruktażu podczas wizytacji prac polowych

OR KRUS we Wrocławiu – wizytacja prac okopowych w powiecie wrocławskim

OR KRUS w Koszalinie – wizytacja podczas prac polowych w powiecie gryfickim

4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS

Działalność prewencyjna realizowana jest również poprzez organizowanie stoisk informacyjno-prewencyjnych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego podczas różnorodnych imprez masowych adresowanych do środowisk rolniczych, np. targów, dożynek. W 2023 roku jednostki terenowe Kasy zorganizowały **1 423** stoiska, a łącznie odwiedziło je **120 684** rolników, członków ich rodzin i osób zainteresowanych tematem ubezpieczeń społecznych rolników oraz bezpieczeństwem ich pracy. Pracownicy KRUS informowali rolników o sposobach zwiększania poziomu bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych, przekonywali, że nawet proste, niekosztowne rozwiązania i zmiana postrzegania kwestii bezpieczeństwa potrafią zapobiec wypadkom podczas pracy i chorobom zawodowym rolników. Przy stoiskach organizowano również konkursy z wiedzy o bhp dla rolników i ich rodzin, a także pokazy bezpiecznej pracy i ratownictwa przedlekarskiego. Rozpowszechniano ponadto materiały popularyzatorskie (np. broszury, ulotki), promowano stosowanie odzieży roboczej i ochron osobistych dla rolników, wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz wyróżnieniem targowym pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*. Prezentowano również roll-upy, plakaty i prezentacje o treściach prewencyjnych, a także środki produkcji, których stosowanie ogranicza ryzyko wypadków (np. prawidłowo skonstruowane drabiny).

OR KRUS w Białymstoku – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Święta Wsi w Cieszach

OR KRUS w Bydgoszczy – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Targów AGRA w Rypinie

OR KRUS w Częstochowie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas dożynek w Brzezówce

OR KRUS w Kielcach – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Zjazdu Sołtysów w Wąchocku

OR KRUS w Koszalinie – stoisko informacyjno-prewencyjne w Bielicach

OR KRUS w Łodzi – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Pikniku z Produktem Polskim w Belchatowie

OR KRUS w Olsztynie – stoisko informacyjno-promocyjne podczas Targów Rolniczych w Gryźlinach

OR KRUS w Poznaniu – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Dni Pola w Sielinku

OR KRUS w Białymstoku – konkurs dla dzieci przy stoisku informacyjno-prewencyjnym w Szumowie

OR KRUS w Białymstoku – konkurs dla dzieci przy stoisku informacyjno-prewencyjnym w Kalnicy

OR KRUS w Bydgoszczy – stoisko informacyjno-prewencyjne w Szynwałdzie

OR KRUS w Częstochowie – wręczenie nagrody laureatowi konkursu przeprowadzonego przy stoisku informacyjno-prewencyjnym w Pszczynie

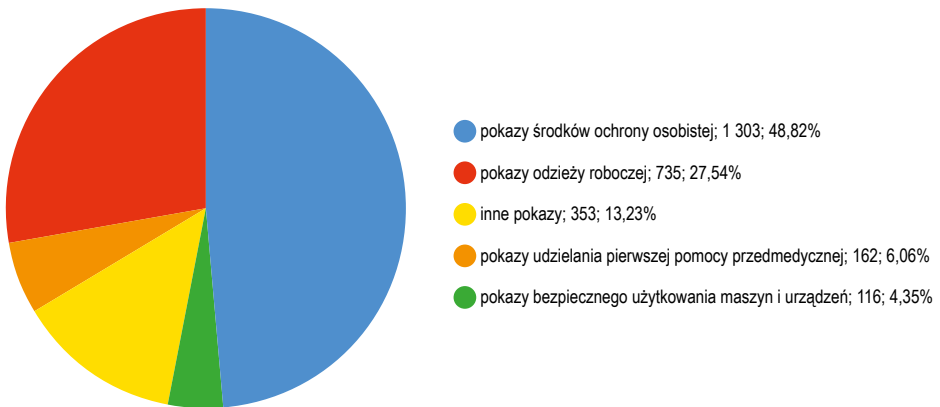
We współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zorganizowała osiem wspólnych stoisk informacyjno-prewencyjnych podczas targów i wystaw rolniczych, tj.:

- 1) Międzynarodowe Targi Techniki Rolniczej AGROTECH w dniach 17–19 marca 2023 roku w Kielcach;
- 2) Europejski Kongres Innowacyjnych Rozwiązań dla Obszarów Wiejskich i Rolnictwa w dniach 19–20 kwietnia 2023 roku w Warszawie;
- 3) Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym w dniach 24–25 czerwca 2023 roku w Szepietowie;
- 4) Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 1–2 lipca 2023 roku w Minikowie;
- 5) XXX Krajowe Dni Ziemniaka – POTATO POLAND 2023 w dniach 18–20 sierpnia 2023 roku w Marianowie;
- 6) Krajowa Wystawa Rolnicza oraz Dożynki Jasnogórskie w dniach 2–3 września 2023 roku w Częstochowie;
- 7) Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 9–10 września 2023 roku w Siedlcach;
- 8) Międzynarodowa Wystawa Rolnicza AGRO SHOW w dniach 22–24 września 2023 roku w Bednarach.

4.4. Pokazy i wystawy

Jednym ze sposobów prezentowania treści prewencyjnych i zobrazowania ich praktycznego wymiaru były różnorodne pokazy: bezpiecznego wykonywania prac rolniczych, środków ochrony osobistej (w tym odzieży roboczej), bezpiecznego sposobu użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych (m.in. pilarek łańcuchowych), montowania osłon na WOM, a także udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (przy współpracy z ratownikami z jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych). W 2023 roku odbyło się **2 669** pokazów dla **65 918** osób.

Wykres 23. Pokazy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

OR KRUS w Białymstoku – pokaz osłony WOM przy stoisku informacyjno-prewencyjnym w Jedwabnem

OR KRUS w Białymstoku – pokaz środków ochrony indywidualnej po szkoleniu w Rutkach

OR KRUS w Bydgoszczy – pokaz udzielania pierwszej pomocy podczas Dnia Pola w Koludzie Wielkiej

OR KRUS w Bydgoszczy – pokaz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla uczniów Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Nadrożu

OR KRUS w Częstochowie – pokaz udzielania pierwszej pomocy podczas dożynek w Markłowicach

OR KRUS w Częstochowie – pokaz ochrony osobistej podczas obozu strażacko-turystycznego w Pawłowie

OR KRUS w Kielcach – pokaz środków ochrony osobistej do pracy z substancjami chemicznymi w Szkole Podstawowej w Kleczanowie

OR KRUS w Krakowie – pokaz bezpiecznej pracy piłą tarczową w gospodarstwie rolnym

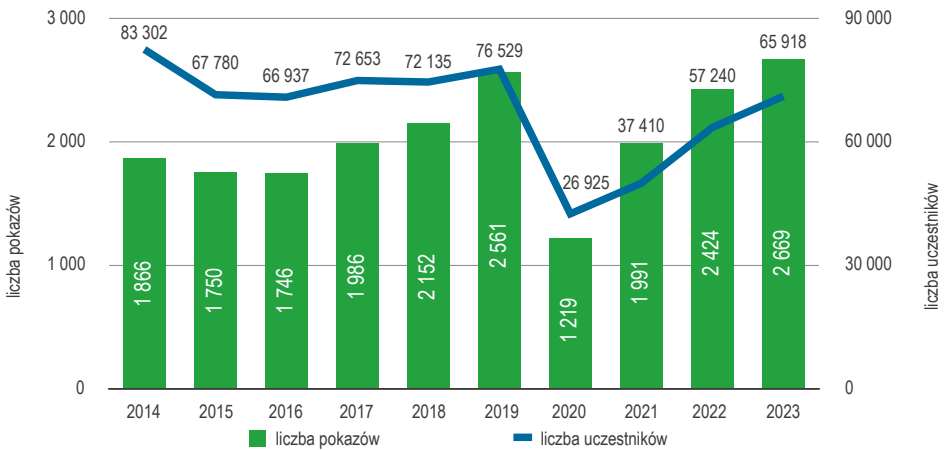

OR KRUS w Lublinie – pokaz wymiany osłon wałków przekładnika mocy w Józefowie

OR KRUS we Wrocławiu – pokaz wymiany osłon dla rolników w Bożkowie

Wykres 24. Pokazy przeprowadzone przez jednostki organizacyjne KRUS w latach 2014–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W siedzibach jednostek terenowych zorganizowano ponadto 427 wystaw, których zadaniem było promowanie bezpiecznej pracy w rolnictwie. Prezentowano: środki ochrony osobistej (np. odzież roboczą), zdjęcia z przeprowadzonych działań prewencyjnych czy prace plastyczne zgłoszone do konkursów organizowanych przez KRUS.

OR KRUS w Białymstoku – wystawa prac plastycznych w PT KRUS w Łomży

OR KRUS w Częstochowie – wystawa środków ochrony indywidualnej w PT KRUS w Gliwicach

OR KRUS w Kielcach – wystawa środków ochrony osobistej do pracy podczas pozyskiwania i obróbki drewna w PT KRUS w Opatowie

OR KRUS w Koszalinie – wystawa narzędzi przydatnych w gospodarstwie rolnym w PT KRUS w Szczecinku

OR KRUS w Łodzi – wystawa w sali obsługi w PT KRUS w Tomaszowie Mazowieckim

OR KRUS w Opolu – wystawa akcesoriów pomocniczych w PT KRUS w Strzelcach Opolskich

OR KRUS w Poznaniu – wystawa pt. *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami* w OR KRUS w Poznaniu

OR KRUS w Rzeszowie – wystawa środków ochrony osobistej do pracy podczas pozyskiwania i obróbki drewna w siedzibie PT KRUS w Sanoku

4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego popularyzuje wśród rolników zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym również za pośrednictwem środków masowego przekazu. W 2023 roku w prasie ogólnopolskiej i lokalnej adresowanej do rolników ukazało się **79** artykułów prasowych, a w Internecie – **147** publikacji dotyczących zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym w rolnictwie. Wyemitowano również **14** audycji telewizyjnych i **26** radiowych. Omawiano w nich statystykę wypadków, najczęściej występujące zagrożenia w środowisku pracy rolnika oraz zasady postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia wypadkowego lub podejrzenia wystąpienia rolniczej choroby zawodowej. Publikowano również zaproszenia do udziału w szkoleniach, pokazach i konkursach organizowanych przez KRUS, a także relacje z uroczystych podsumowań konkursów oraz przekazania zestawów ratownictwa przedlekarskiego. Wiele działań prewencyjnych objętych było patronatem medialnym lokalnych redakcji.

Na stronie www.gov.pl/krus zamieszczono kwartalne komunikaty o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników, a także opracowania o tematyce prewencyjnej:

- *Ogólnopolskie działania prewencyjne Kasy;*
- *Rolniku! Kleszcze mogą być aktywne nawet zimą!*

- *Uwaga na upały!;*
- *Zasady bezpiecznego przechowywania środków ochrony roślin w gospodarstwach rolnych;*
- *Jak postępować ze zużytymi opakowaniami po środkach ochrony roślin?;*
- *Rolniku, odblaski ratują życie!;*
- *Lepiej zapobiegać niż leczyć. Rolniku, badaj się!;*
- *Przyczyn wiele, skutek zawsze ten sam – mowa oczywiście o wypadkach w rolnictwie indywidualnym;*
- *Jak bezpiecznie przechowywać paliwo w gospodarstwie rolnym?;*
- *Tragedie, których można było uniknąć – wypadki śmiertelne rolników;*
- *Stres w pracy rolnika a ryzyko wystąpienia wypadku przy pracy.*

Na stronie internetowej www.gov.pl/krus znajduje się również katalog *Wyroby oznaczone wyróżnieniem targowym pn. Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* oraz materiały popularyzatorskie dotyczące realizowanych przez Kasę sześciu kampanii prewencyjnych poświęconych sposobom zapobiegania najczęściej występującym wypadkom i chorobom zawodowym rolników. Kampanie te prowadzono pod hasłami:

- *Rola rolnika, by wypadku unikał;*
- *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz;*
- *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz;*
- *Rolniku, nie daj się kleszczom;*
- *Kości i stawy też rolnika sprawy;*
- *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami.*

Strona internetowa zawiera także zakładkę *Kalendarz Wydarzeń Prewencyjnych* – dzięki niemu użytkownicy strony mogli przeglądać i wyszukiwać działania prewencyjne planowane do realizacji przez jednostki terenowe KRUS, np. szkolenia, konkursy czy pokazy, według takich kryteriów jak np. data czy miejsce realizacji. W 2023 roku do systemu wprowadzono **8 140 wydarzeń prewencyjnych**.

5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej i wspierania rozwoju systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich, kontynuowała współpracę ze Związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W 2023 roku zakupiono 220 sztuk zestawów ratownictwa przedlekarskiego na bazie standardu R-1, które przekazano jednostkom OSP w całej Polsce.

Przekazanie zestawu ratownictwa przedlekarskiego dla jednostki OSP w OR KRUS w Krakowie

Przekazanie zestawu ratownictwa przedlekarskiego dla jednostek OSP w OR KRUS w Łodzi

W 2023 roku przeprowadzono 5 880 interwencji z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, udzielając pomocy 5 342 osobom. Liczbę interwencji z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego w latach 2014–2023 zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 24. Akcje ratunkowe z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba akcji ratunkowych z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS	3 703	4 571	3 626	4 762	4 703	4 374	4 982	5 224	5 482	5 880

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Informację o liczbie interwencji z ich wykorzystaniem oraz o liczbie osób, którym udzielono pomocy, w podziale na OR KRUS, przedstawiono w załączniku nr 10.

6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej

W ramach działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego podejmuje starania o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników poprzez:

- analizowanie przyczyn wypadków z udziałem maszyn i urządzeń w grupach wypadkowych: 06 – *przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu*, 07 – *pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* oraz 03 – *upadek przedmiotów*, co ma na celu zaplanowanie do realizacji odpowiednich form oddziaływania prewencyjnego;
- uczestniczenie pracowników Kasy w targach i wystawach rolniczych oraz ocenę oferty rynkowej producentów maszyn i urządzeń do produkcji rolnej pod względem

poziomu bezpieczeństwa ich użytkowania; zachęcano do ubiegania się o *Znak Bezpieczeństwa KRUS* oraz typowano wyroby do wyróżnienia targowego *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*;

- prowadzenie postępowań regresowych, jeżeli przyczyną wypadku przy pracy rolniczej albo rolniczej choroby zawodowej była wadliwość środka stosowanego przy pracy lub nieprawidłowość świadczonej usługi, za którą odpowiedzialność cywilną ponosi osoba niebędąca poszkodowanym lub rolnikiem, na którego rachunek poszkodowany pracował; Prezes Kasy może dochodzić od tej osoby zwrotu wydatków ponoszonych na świadczenia z ubezpieczenia z tytułu wypadku przy pracy albo choroby zawodowej poszkodowanego.

W 2023 roku przyznano wyróżnienia targowe *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* następującym wyrobom:

- klatkę poskromowej do bydła 5PHE produkowanej przez Zakłady Metalowe w Przysiekach Sp. z o.o. (Przysieki 421, 38–207 Przysieki);
- pługowi odśnieżnemu typ „V” T049, którego producentem jest Zakład Metalowy „AGROMASZ” (ul. Lubelska 42B, 11–700 Mrągowo);
- spychaczom czołowym T354H i T354M, których producentem jest Zakład Metalowy „AGROMASZ” (ul. Lubelska 42B, 11–700 Mrągowo);
- podnośnikom hydraulicznym T200/1 i T200, produkowanym przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „POMAROL” S.A. (ul. Przemysłowa 4, 11–300 Biskupiec).

Podnośnik hydrauliczny T200 produkowany przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „POMAROL” S.A., ul. Przemysłowa 4, 11–300 Biskupiec

Klatka poskromowa do bydła 5PHE produkowana przez Zakłady Metalowe w Przysiekach Sp. z o.o. Przysieki 421, 38–207 Przysieki

Pług odśnieżny typ „V” T049,

Producent: Zakład Metalowy „AGROMASZ”, ul. Lubelska 42B, 11–700 Mrągowo

Spychacz czołowy T354H

Podczas gali XXVIII Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wręczyła przedstawicielom producentów wspomnianych wyrobów wyróżnienia oraz statuetkę DOBROŚLAW.

Uroczyste wręczenie wyróżnienia targowego *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* podczas gali XXVIII Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach

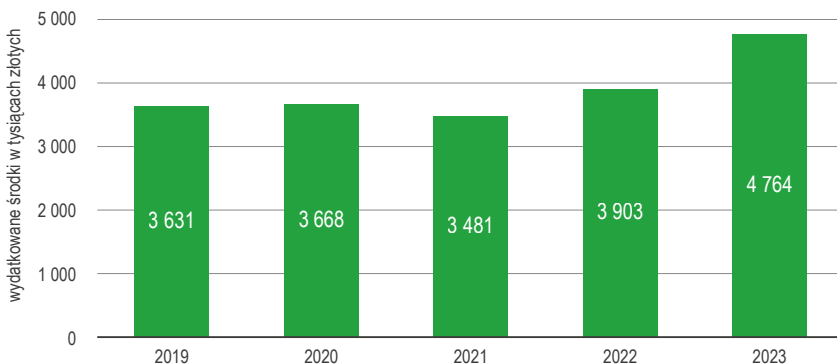
Bezpieczne wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i posiadające wyróżnienie targowe *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* promowano podczas targów i spotkań z rolnikami. Wykaz wszystkich wyrobów udostępnił na stronie internetowej Kasy.

W 2023 roku OR KRUS w Kielcach zakończył prowadzenie postępowania regresowego w sprawie nieprawidłowo świadczonej usługi podczas naprawy „żmijki” przez firmę AGROS GROUP z Międzyrzecza.

7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydatkowała ze środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji na działalność prewencyjną realizowaną w 2023 roku ogółem 4 764 tys. zł brutto, tj. o 861 tys. więcej niż w 2022 roku.

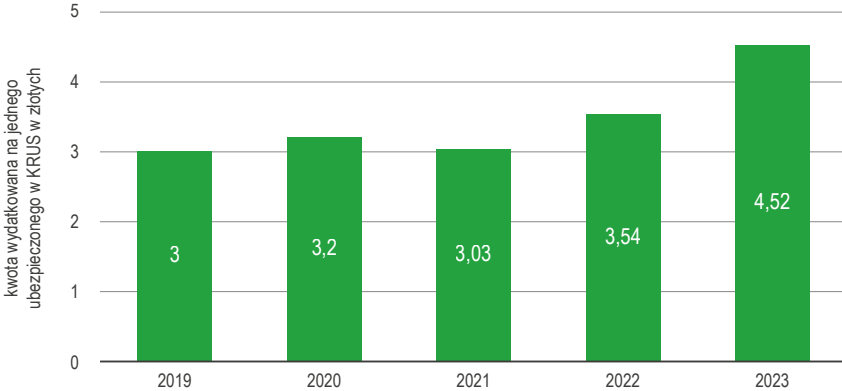
Wykres 25. Koszty działalności prewencyjnej KRUS w latach 2019–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Na przeprowadzenie działań prewencyjnych w 2023 roku wydatkowano średnio 4,52 zł na jednego ubezpieczonego w KRUS i w porównaniu do 2022 roku kwota ta zwiększyła się o 0,98 zł.

Wykres 26. Kwota wydatkowana na jednego ubezpieczonego w KRUS w latach 2019–2023

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Podsumowanie

W 2023 roku do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS zgłoszono 10 709 zdarzeń wypadkowych. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba zmalała o 940, tj. 8,1%, a w ciągu 10 lat obniżyła się o 11 230, tj. 51,2%, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o ponad 400 tys., tj. około 30,0% w stosunku do 2014 roku. Za wypadki przy pracy rolniczej, w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na skutki zdrowotne wypadku), uznano 10 111 zdarzeń – o 556, tj. 5,2% mniej niż w 2022 roku. Wypłatą jednorazowych odszkodowań zakończyły się 8 422 wypadki – o 414, tj. 4,7% mniej niż w roku 2022 i o 7 227, tj. 46,2% mniej niż 10 lat temu oraz o ponad 80% mniej niż w momencie rozpoczęcia przez KRUS działalności prewencyjnej. Struktura orzeczonego uszczerbku na zdrowiu w porównaniu z 2022 rokiem nie uległa zmianie – u większości poszkodowanych (58,9%) uszczerbek na zdrowiu nie przekroczył 5%. Niezdolność do samodzielnej egzystencji wskutek wypadku przy pracy rolniczej stwierdzono u 24 osób. W 2023 roku wypłacono 45 jednorazowych odszkodowań z tytułu śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej (tyle samo odszkodowań wypłacono w 2021 i 2022 roku). W ciągu ostatnich 10 lat ich liczba zmniejszyła się o 32, tj. o 41,6%. Wskaźnik wypadkowości mierzony liczbą wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych w KRUS wyniósł 8,0 – jest taki sam jak w 2022 roku, a od 2014 roku zmniejszył się z 10,8 do 8,0, tj. o 2,8. Nadal występuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami – waha się on od 3,8 do 10,6 wypadków na 1 000 ubezpieczonych.

Podobnie jak w latach poprzednich najczęściej wypadków odnotowano w trzech grupach wypadkowych: *upadek osób* (50,3%); *uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta* (12,6%) oraz *pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* (11,1%). Wypadki z tych grup stanowiły łącznie 74,0% wszystkich zdarzeń zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań. Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym było w grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie i pochwylenie przez środek transportu w ruchu* (15 ofiar) i *upadek przedmiotów* (10 ofiar). Większość poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych to mężczyźni w wieku 40–49 lat i 50–59 lat. Dwa wypadki ze skutkiem śmiertelnym odnotowano wśród kobiet w grupach wiekowych 40–49 lat oraz 50–59 lat.

Na podstawie danych pozyskanych w czasie prowadzenia postępowania powypadkowego w miejscu wystąpienia zdarzenia oraz informacji pozyskanych od poszkodowanego i świadków wypadków ustalono, że ich najczęstszymi przyczynami były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.);
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.;
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.);
- brak ubrania i obuwia roboczego;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności;
- nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa ciała;
- brak odpowiednich środków pracy (maszyn, urządzeń, drabin, podestów, wózków, itp.);
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny, podesty, rusztowania i inne urządzenia pomocnicze (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.);
- przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia.

W porównaniu do lat poprzednich najczęstsze przyczyny wypadków nie uległy znaczącym zmianom, od kilku lat są to: zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie); nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego oraz niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia.

Najwięcej wypadków, aż 87,6%, odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 30,00 ha fizycznych, w tym najwięcej w gospodarstwach od 1,01 ha fizycznego do 5,00 ha fizycznych (25,3%) i w gospodarstwach od 5,01 ha fizycznych do 10,00 ha fizycznych (21,7%). Najmniej wypadków jest odnotowywanych w gospodarstwach dużych o powierzchni powyżej 100,01 ha fizycznych wyspecjalizowanych w określonym profilu produkcji. Większość wypadków (57,8%) miała miejsce w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji oraz w gospodarstwach rolnych o profilu roślinnym, w których uprawiane były zboża i inne uprawy rolne (22,5%), a także w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (10,5%).

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolniczej dowodzi, że podobnie jak w ubiegłych latach do zdarzeń wypadkowych najczęściej dochodziło w miejscu:

- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym – 59,6% wypadków;
- chowu, hodowli, upraw, na terenach zielonych itp. – 36,3% wypadków (m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i w szklarniach).

Większość wypadków miała miejsce podczas prac związanych z obsługą zwierząt, np. podczas karmienia, dojenja, zabiegów zoohigienicznych, przepędzania itp. (19,5% wypadków) oraz przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia (19,5% wypadków); ręcznych prac transportowych, np. chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (13,4% wypadków) oraz podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (12,0% wypadków).

Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych w analizowanym okresie sprawozdawczym stanowiły 37,8% wszystkich wypadków. Najczęściej dochodziło do nich podczas pracy:

- ciągników rolniczych – 865 wypadków;
- maszyn, urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna – 615 wypadków;
- środków transportowych (przyczep, wozów konnych, samochodów dostawczych itp.) – 548 wypadków.

Do wypadków związanych z obsługą maszyn i urządzeń rolniczych dochodziło m.in. z powodu niewłaściwego operowania kończynami w strefie zagrożenia; braku lub stosowania niewłaściwych osłon i zabezpieczeń maszyn i urządzeń, jak również nieprawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych (przodem do wyjścia, zeskakiwaniem z maszyn rolniczych); niewłaściwego zabezpieczenia maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu; niewłaściwej obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (podczas ich regulacji, naprawy, agregowania etc.).

Wyplacono 210 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek rolniczej choroby zawodowej (w 2014 roku takich odszkodowań było 250, a w 2022 roku – 194). Dominowały choroby zakaźne lub pasożytnicze – 175 przypadków (wśród nich były aż 163 przypadki boreliozy); odnotowano również 17 przypadków chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, 16 chorób układu oddechowego, a także 2 przypadki chorób skóry. Najwyższą frekwencję chorób zawodowych rolników na 100 000 ubezpieczonych odnotowano w województwach: podlaskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i pomorskim.

W marcu 2023 roku zainaugurowano projekt *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś*, którego celem jest wzmocnienie przekazu prewencyjnego poprzez wspólne dla wszystkich działań hasło i logotyp, zintegrowanie dotychczasowych form oddziaływania prewencyjnego KRUS, m.in. takich jak: kampanie, szkolenia, konkursy, stoiska informacyjno-prewencyjne, publikacje, działania na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników, a także wspieranie rozwoju ratownictwa przedlekarskiego na obszarach wiejskich w jedną, identyfikowalną i rozpoznawalną markę.

Większość działań prewencyjnych przeprowadzonych w 2023 roku była skierowana na zapobieganie skutkom niewłaściwego stosowania i magazynowania niebezpiecznych substancji w gospodarstwie rolnym, np. środków ochrony roślin, nawozów, paliw itp. oraz popularyzowanie zasad ochrony środowiska naturalnego. Działania te prowadzono w ramach kampanii prewencyjnej pod hasłem *Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami*. Poprzez tę kampanię Kasa włączyła się w upowszechnianie wśród mieszkańców wsi wiedzy o zagrożeniach związanych z transportem, magazynowaniem i stosowaniem substancji niebezpiecznych, a także sposobach zapobiegania ich niekontrolowanemu przedostawaniu się do wody i gruntu. W czasie szkoleń dużą uwagę poświęcono również ochronie dzieci oraz innych osób przebywających na terenie gospodarstwa rolnego przed szkodliwym oddziaływaniem substancji niebezpiecznych.

W 2023 roku przeprowadzono:

- **3 717** szkoleń dla **115 791** rolników, sołtysów, dzieci z terenów wiejskich, uczniów szkół rolniczych i innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- **2 655** konkursów na temat bhp w rolnictwie, z udziałem około **91 108** rolników, dzieci i młodzieży;
- **2 669** pokazów bezpiecznej pracy, które obejrzało **65 918** osób;
- **1 423** stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS z materiałami popularyzatorskimi, które odwiedziły **120 684** osoby;
- XX Ogólnokrajowy Konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – wzięły w nim udział **1 062** indywidualne gospodarstwa rolne;
- XIII Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy, niebezpiecznych substancji unikamy* – swoje prace zgłosiło **38 146** uczniów z **3 184** szkół podstawowych z terenów wiejskich;

- IV Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś* – konkursowy test na platformie moodle rozwiązało **1 496** osób;
- XXVIII Konkurs *W rolnictwie można pracować bezpieczniej* na publikacje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolników – **18** osób publikujących w mediach przekazało **78** prac;
- Kurs e-learningowy dla dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy* – losowanie hulajnóg – najmłodszy przesłał **2 307** zgłoszeń;
- doposażenie 220 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w **220** zestawów ratownictwa przedlekarskiego;
- nadano trzem wyrobom wyróżnienie targowe *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo w gospodarstwie rolnym*;
- popularyzowano wykaz wyrobów oznaczonych *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i Wyróżnieniem targowym pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*, a uczestniczący w targach rolniczych przedstawiciele Kasy zachęcali producentów maszyn i urządzeń do starania się o ww. odznaczenia;
- przekazano rolnikom materiały popularyzujące wiedzę o zasadach ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- za pośrednictwem mediów opublikowano szereg opracowań dotyczących zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.

W realizacji działań prewencyjnych ważną rolę odgrywa współpraca KRUS z wieloma instytucjami zainteresowanymi ochroną zdrowia i życia oraz poprawą bezpieczeństwa i warunków pracy mieszkańców wsi, m.in. z samorządami terytorialnymi, jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej, związkami i organizacjami rolniczymi czy Ośrodkami Doradztwa Rolniczego. Dzięki wsparciu podmiotów współpracujących KRUS skuteczniej dociera do rolników z przekazem, że bezpieczeństwo rolniczych rodzin zależy w najwyższym stopniu od świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy i życia, a także od postawy każdej osoby przebywającej na terenie gospodarstwa. Podczas prowadzonych działań Kasa stara się przekonać rolników, że wprowadzenie nawet niewielkich zmian organizacyjnych jest ważne i ogranicza ryzyko wypadku.

Wnioski:

- struktura wypadków według grupy zdarzeń od wielu lat jest podobna, najczęściej wypadków odnotowano w grupach: *upadek osób; przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta oraz pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń;*
- najczęściej wypadków ze skutkiem śmiertelnym według grupy zdarzeń odnotowywano w grupie *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu* – ta tendencja utrzymuje się od 2020 roku;
- wśród chorób zawodowych rolników dominowały choroby zakaźne lub pasożytnicze, w tym najczęściej przypadków stanowiła borelioza;
- rokroczna analiza danych statystycznych dotyczących przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolniczej i chorób zawodowych rolników potwierdza skuteczność działań prewencyjnych realizowanych przez KRUS, co uzasadnia kontynuowanie obranych kierunków prowadzenia działalności prewencyjnej;
- w ramach projektu *Bezpieczny Rolnik, Bezpieczna Wieś* należy kontynuować kampanie prewencyjne: *Rola rolnika, by upadku unikał; Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz; Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz; Rolniku, nie daj się kleszczom; Bezpiecznie z niebezpiecznymi substancjami; Kości i stawy też rolnika sprawy;*
- celem działań prewencyjnych realizowanych w 2024 roku będzie kontynuowanie przekonywania rolników, że ich codzienne wybory związane m.in. z organizacją pracy czy dbaniem o stan psychofizyczny zasadniczo wpływają na ograniczenie ryzyka wystąpienia zdarzeń wypadkowych, a prewencja wypadkowa nie musi być kosztowna;
- wypadki przy pracy rolniczej i choroby zawodowe rolników generują wysokie koszty zarówno społeczne, jak i ekonomiczne dla gospodarstwa, dlatego należy w różnych formach, z wykorzystaniem najnowszych technologii upowszechniać wśród rolników i ich rodzin *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym.*

Załączniki do opracowania pt. „Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2023 roku”:

1. Wypadki zgłoszone w latach 2014–2023 w podziale na województwa.
2. Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2014–2023 w podziale na województwa.
3. Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2014–2023 w podziale na województwa.
4. Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2014–2023 według grup zdarzeń.
5. Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 w podziale na województwa.
6. Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2014–2023 według grup wypadkowych.
7. Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2014–2023.
8. Choroby zawodowe w latach 2014–2023 w podziale na województwa.
9. Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw.
10. Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS.

Wypadki zgłoszone w latach 2014–2023 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023–2022	2023/2022 (%)	Różnica 2023–2014	2023/2014 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	909	801	767	671	590	447	364	382	352	333	-19	94,6	-576	36,6
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 551	1 430	1 349	1 313	1 187	1 017	844	932	857	818	-39	95,4	-733	52,7
3	lubelskie (OR Lublin)	2 782	2 683	2 625	2 456	1 972	1 922	1 362	1 666	1 543	1 564	21	101,4	-1 218	56,2
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	298	261	232	228	210	186	160	139	122	129	7	105,7	-169	43,3
5	łódzkie (OR Łódź)	1 770	1 742	1 623	1 494	1 220	1 102	944	995	974	891	-83	91,5	-879	50,3
6	małopolskie (OR Kraków)	1 861	1 747	1 677	1 627	1 420	1 233	943	1 092	1 017	923	-94	90,8	-938	49,6
7	mazowieckie (OR Warszawa)	2 806	2 644	2 407	2 304	1 882	1 705	1 365	1 583	1 533	1 416	-117	92,4	-1 390	50,5
8	opolskie (OR Opole)	368	341	298	278	223	191	151	180	179	147	-32	82,1	-221	39,9
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 607	1 419	1 326	1 293	1 120	1 004	806	898	851	746	-105	87,7	-861	46,4
10	podlaskie (OR Białystok)	1 700	1 558	1 593	1 412	1 218	1 149	975	1 005	1 006	840	-166	83,5	-860	49,4
11	pomorskie (OR Gdańsk)	735	641	616	624	520	445	338	416	387	380	-7	98,2	-355	51,7
12	śląskie (OR Częstochowa)	487	469	416	348	292	237	185	202	197	190	-7	96,4	-297	39,0
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1 080	995	907	866	752	621	561	552	518	536	18	103,5	-544	49,6
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	1 070	919	911	847	723	645	546	498	474	450	-24	94,9	-620	42,1
15	wielkopolskie (OR Poznań)	2 593	2 209	2 100	2 115	1 758	1 574	1 289	1 377	1 478	1 203	-275	81,4	-1 390	46,4
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	322	295	263	285	208	163	131	171	161	143	-18	88,8	-179	44,4
Ogółem		21 939	20 154	19 110	18 161	15 295	13 641	10 974	12 088	11 649	10 709	-940	91,9	-11 230	48,8

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 2

Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2014–2023 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023–2022	2023/2022 (%)	Różnica 2023–2014	2023/2014 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	504	464	465	439	390	363	243	287	239	243	4	101,7	-261	48,2
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 002	938	872	826	808	720	555	659	599	593	-6	99,0	-409	59,2
3	lubelskie (OR Lublin)	2 251	2 084	2 004	1 957	1 758	1 408	1 205	1 344	1 279	1 255	-24	98,1	-996	55,8
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	219	199	179	174	161	149	129	93	92	85	-7	92,4	-134	38,8
5	łódzkie (OR Łódź)	1 357	1 205	1 175	1 120	1 024	821	746	795	771	735	-36	95,3	-622	54,2
6	małopolskie (OR Kraków)	1 180	1 132	1 105	1 095	1 018	895	684	792	703	724	21	103,0	-456	61,4
7	mazowieckie (OR Warszawa)	2 049	1 846	1 799	1 737	1 481	1 317	1 031	1 378	1 192	1 153	-39	96,7	-896	56,3
8	opolskie (OR Opole)	189	203	207	163	176	119	84	119	119	111	-8	93,3	-78	58,7
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 067	996	833	920	803	680	504	641	663	584	-79	88,1	-483	54,7
10	podlaskie (OR Białystok)	1 230	1 160	1 125	1 101	969	934	658	864	783	714	-69	91,2	-516	58,0
11	pomorskie (OR Gdańsk)	568	520	463	451	454	373	253	327	351	286	-65	81,5	-282	50,4
12	śląskie (OR Częstochowa)	284	293	306	255	184	156	120	153	143	111	-32	77,6	-173	39,1
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	836	760	674	652	591	505	369	498	407	413	6	101,5	-423	49,4
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	775	713	635	600	484	423	324	378	329	299	-30	90,9	-476	38,6
15	wielkopolskie (OR Poznań)	1 907	1 639	1 599	1 572	1 399	1 292	867	1 135	1 014	1 013	-1	99,9	-894	53,1
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	231	228	221	188	161	140	100	132	152	103	-49	67,8	-128	44,6
	Ogółem	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836	8 422	-414	95,3	-7 227	53,8

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2014–2023 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023–2022	Różnica 2023–2014
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	8,9	8,7	9,2	9,2	8,7	8,5	5,9	7,2	6,3	6,7	0,4	-2,2
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	11,9	11,8	11,5	11,5	11,9	10,9	8,7	10,7	10,1	10,6	0,5	-1,3
3	lubelskie (OR Lublin)	12,6	12,0	11,8	12,0	11,2	9,2	8,0	9,2	9,1	9,3	0,2	-3,3
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	10,8	11,2	10,4	10,6	10,5	10,1	9,0	6,8	7,0	6,8	-0,2	-4
5	łódzkie (OR Łódź)	11,3	10,6	10,7	10,7	10,3	8,5	7,9	8,7	8,8	8,8	0	-2,5
6	małopolskie (OR Kraków)	7,6	7,4	7,3	7,4	7,1	6,4	5,0	5,9	5,4	5,7	0,3	-1,9
7	mazowieckie (OR Warszawa)	10,0	9,4	9,5	9,6	8,2	7,6	6,0	8,3	7,6	7,7	0,1	-2,3
8	opolskie (OR Opole)	5,4	6,2	6,6	5,5	6,4	4,5	3,2	4,8	5,0	4,9	-0,1	-0,5
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	10,6	10,2	8,6	9,9	8,9	7,8	5,9	7,7	8,3	7,7	-0,6	-2,9
10	podlaskie (OR Białystok)	12,4	12,2	12,3	12,5	11,4	11,2	8,0	10,8	10,1	9,6	-0,5	-2,8
11	pomorskie (OR Gdańsk)	11,8	11,2	10,3	10,5	11,0	9,3	6,5	8,6	9,5	8,1	-1,4	-3,7
12	śląskie (OR Częstochowa)	6,6	7,1	7,7	6,7	5,2	4,5	3,6	4,8	4,7	3,8	-0,9	-2,8
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	10,2	9,7	8,9	9,0	8,5	7,5	5,6	7,8	6,6	7,1	0,5	-3,1
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	15,6	14,9	13,7	13,4	11,3	10,1	7,9	9,4	8,5	8,0	-0,5	-7,6
15	wielkopolskie (OR Poznań)	13,5	12,1	12,2	12,6	11,6	11,0	7,6	10,2	9,5	9,9	0,4	-3,6
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	7,4	7,6	7,6	6,8	6,2	5,6	4,1	5,7	6,9	4,9	-2	-2,5
	Ogółem	10,8	10,3	10,1	10,2	9,5	8,5	6,6	8,4	8,0	8,0	0	-2,8

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 4

Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2014–2023 według grup zdarzeń

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica wypadki 2023–2022 (%)	Różnica wypadki 2023–2014 (%)
Ogółem w tym:	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	8 836	8 422	95,3	53,8
Upadek osób (grupa 02)	7 674	6 778	6 549	6 653	5 711	4 975	3 718	4 812	4 343	4 235	97,5	55,2
Upadek przedmiotów (grupa 03)	1 320	1 138	1 006	908	779	674	438	525	573	590	103,0	44,7
Zelkniecie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	813	706	600	621	551	472	376	418	382	375	98,2	46,1
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	211	215	233	217	241	193	164	188	194	208	107,2	98,6
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	271	257	263	235	234	145	122	131	143	132	92,3	48,7
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	2 047	1 892	1 671	1 548	1 459	1 222	958	1 221	1 065	936	87,9	45,7
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	1 876	1 782	1 742	1 486	1 330	1 236	958	1 130	1 127	1 060	94,1	56,5
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	99	78	80	84	78	54	55	56	90	40	44,4	40,4
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	79	82	72	80	58	60	40	43	31	38	122,6	48,1
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	17	31	13	9	15	8	9	12	19	10	52,6	58,8
Nagle zachorowania (grupa 12)	171	128	126	123	106	108	76	104	95	83	87,4	48,5
Inne zdarzenia (grupa 13)	1 071	1 293	1 307	1 286	1 299	1 148	958	955	774	715	92,4	66,8

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2014–2023 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023–2022	Różnica 2023–2014
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	0	2	2	0	1	2	2	2	2	1	-1	1
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	5	7	1	3	8	5	3	5	4	3	-1	-2
3	lubelskie (OR Lublin)	15	12	11	6	13	5	0	5	4	11	7	-4
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	0	4	0	2	1	0	1	0	0	2	2	2
5	łódzkie (OR Łódź)	6	5	15	10	8	6	4	2	4	3	-1	-3
6	małopolskie (OR Kraków)	9	1	5	5	4	5	0	3	2	5	3	-4
7	mazowieckie (OR Warszawa)	12	6	12	6	11	6	9	7	3	3	0	-9
8	opolskie (OR Opole)	2	1	2	0	2	2	2	0	4	1	-3	-1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	4	1	4	4	5	2	0	1	4	1	-3	-3
10	podlaskie (OR Białystok)	8	2	4	12	10	5	1	5	5	2	-3	-6
11	pomorskie (OR Gdańsk)	2	1	4	1	3	3	1	5	1	3	2	1
12	śląskie (OR Częstochowa)	0	6	2	2	0	2	1	0	2	0	-2	0
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	2	2	5	4	4	7	1	2	2	2	0	0
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	2	4	3	2	1	0	3	1	2	2	0	0
15	wielkopolskie (OR Poznań)	9	8	12	7	8	7	6	7	6	5	-1	-4
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	1	1	1	5	2	0	1	0	0	1	1	0
	Ogółem	77	63	83	69	81	57	35	45	45	45	0	-32

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 6

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2014–2023 według grup wypadkowych

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica wypadki 2023–2022	Różnica wypadki 2023–2014
Ogółem w tym:	77	63	83	69	81	57	35	45	45	45	0	-32
Upadek osób (grupa 02)	15	8	16	12	18	6	2	4	8	4	-4	-11
Upadek przedmiotów (grupa 03)	14	7	4	8	12	15	7	6	7	10	3	-4
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	0	0	0	1	0	0	0	1	0	2	2	2
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	15	17	22	19	22	12	9	13	11	15	4	0
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	6	11	4	5	8	5	6	5	6	4	-2	-2
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	4	2	10	3	4	2	4	4	2	1	-1	-3
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	4	0	1	3	1	0	0	1	2	0	-2	-4
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	1	4	1	4	1	0	0	0	2	0	-2	-1
Nagle zachorowania (grupa 12)	11	9	13	8	5	9	4	7	5	4	-1	-7
Inne zdarzenia (grupa 13)	7	5	11	6	10	8	3	4	2	3	1	-4

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2014–2023

Lp.	Jednostka lub grupa chorobowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica choroby 2023–2022	Różnica choroby 2023–2014
1	Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
2	Astma oskrzelowa	19	10	3	14	11	12	9	3	2	6	4	-13
3	Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1
4	Zewnątrz-zpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	21	17	14	14	12	16	16	2	4	9	5	-12
5	Alergiczny nieżyt nosa	2	3	1	4	1	3	2	0	0	1	1	-1
6	Choroby skóry	7	4	8	4	5	4	3	2	2	2	0	-5
7	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	2	2	7	2	6	3	3	0	6	3	-3	1
8	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	3	4	2	2	2	1	8	4	6	14	8	11
9	Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	-1
10	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	-1	0
	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa w tym:	194	204	233	253	299	296	190	197	173	175	2	-19
	a) borelioza	179	197	226	232	282	282	185	189	160	163	3	-16
	b) kleszczowe zapalenie opon mózgowych	13	7	7	16	14	12	5	8	11	11	0	-2
	c) aspergilioza	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1
	d) toksoplazmoza oczna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	e) toksokaroza	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	-1
	f) bąblowica wątroby	0	0	0	2	0	1	0	0	0	1	1	1
	g) tularemia	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	-1	0
	h) listerioza	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	i) jersinioza	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	j) bartłenoza	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	k) pastereleloza	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0
	Ogółem:	250	245	268	293	337	337	233	209	194	210	16	-40

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 8

Choroby zawodowe w latach 2014–2023 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Różnica choroby 2023–2022	Różnica choroby 2023–2014
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	5	8	7	10	11	8	7	3	11	4	-7	-1
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	7	5	8	13	22	11	6	9	7	5	-2	-2
3	lubelskie (OR Lublin)	19	32	16	28	21	30	29	25	15	15	0	-4
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	2	4	10	9	9	11	10	12	4	2	-2	0
5	łódzkie (OR Łódź)	7	5	7	8	14	9	7	8	7	5	-2	-2
6	małopolskie (OR Kraków)	18	34	23	29	27	21	10	12	11	9	-2	-9
7	mazowieckie (OR Warszawa)	38	29	57	34	46	66	33	27	35	57	22	19
8	opolskie (OR Opole)	1	1	0	3	0	0	0	1	1	1	0	0
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	3	6	5	4	7	6	20	14	14	11	-3	8
10	podlaskie (OR Białystok)	69	46	47	69	81	60	38	23	36	42	6	-27
11	pomorskie (OR Gdańsk)	15	7	7	12	11	17	11	5	6	14	8	-1
12	śląskie (OR Częstochowa)	13	6	9	8	8	8	2	8	2	2	0	-11
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	6	3	4	5	7	8	7	4	4	9	5	3
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	34	48	57	49	55	55	37	47	28	21	-7	-13
15	wielkopolskie (OR Poznań)	10	7	5	8	12	16	12	9	10	4	-6	-6
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	3	4	6	4	6	11	4	2	3	9	6	6
	Ogółem	250	245	268	293	337	337	233	209	194	210	16	-40

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2023 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników według województw

Lp.	Województwo	Liczba działań					Liczba uczestników działań				
		szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych	szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych*
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	196	225	112	256	108	4 806	5 676	3 802	5 247	691
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	226	258	59	597	177	5 443	5 435	5 891	15 625	793
3	lubelskie (OR Lublin)	217	231	151	25	200	8 735	10 344	16 083	1 778	1 311
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	67	57	23	80	58	2 586	1 246	843	2 567	126
5	łódzkie (OR Łódź)	298	239	92	164	83	9 127	9 939	10 043	4 594	915
6	małopolskie (OR Kraków)	409	174	103	78	80	22 171	11 258	10 109	1 558	943
7	mazowieckie (OR Warszawa)	339	283	205	265	528	11 821	6 452	10 262	5 323	1 313
8	opolskie (OR Opole)	117	76	57	179	50	3 461	2 640	1 845	5 478	210
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	239	186	94	137	104	7 410	7 028	8 932	3 746	953
10	podlaskie (OR Białystok)	368	207	69	390	58	7 923	4 568	4 160	6 889	794
11	pomorskie (OR Gdańsk)	65	44	37	0	45	3 042	5 683	19 611	0	239
12	śląskie (OR Częstochowa)	133	79	56	22	51	4 051	2 436	5 578	1 776	187
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	386	125	106	92	133	7 376	4 137	6 942	2 461	470
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	216	209	62	23	68	5 798	4 577	3 991	397	441
15	wielkopolskie (OR Poznań)	172	149	145	68	461	6 381	8 141	10 351	3 033	3 448
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	269	113	52	293	179	5 660	1 548	2 241	5 446	330

* liczba gospodarstw

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 10

Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS

Lp.	Oddział Regionalny KRUS	Liczba interwencji z wykorzystaniem zestawu	Liczba osób, którym udzielono pomocy
1	Białystok	224	232
2	Bydgoszcz	277	279
3	Częstochowa	70	70
4	Gdańsk	68	95
5	Kielce	363	309
6	Koszalin	86	91
7	Kraków	348	215
8	Lublin	342	375
9	Łódź	493	1 065
10	Olsztyn	993	499
11	Opole	83	115
12	Poznań	330	278
13	Rzeszów	394	298
14	Warszawa	565	644
15	Wrocław	333	418
16	Zielona Góra	911	359
Ogółem		5 880	5 342

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

www.gov.pl/krus